

Poština plačana v gotovini

Februar 1935/1936

List za odraslo mladino

MARIBOR (Slovenski Meran).

Delni pogled na Maribor in pristanišče ob Dravi. Tu pristajajo splavi natovorjeni z lesom. Dravski valovi jih занesejo do Dunaja, ta pa dalje do Beograda in celo do Črnega morja.

V S E B I N A

Dr. Fran Mišič: Pohorska zima 183. — Ilka Vaštetova: „Gradove svitile zida si v oblake“ 185. — Oskar Hudales: Ugrabljeni bogovi 187. — Petkovšek Anton: Usmilite se! 192. — Jože Župančič: Dr. Edvard Beneš, novi predsednik ČSR 193. Janko Sicherl: Planica 195. — Pavel Kunaver: Beneški trgovec 198. — NAŠI SO-DOBNIKI: Tone Seliškar: Miran Jarc 201. — Jos. Brinar: Pavliha in njegove vesele pustolovščine 204. — Viktor Pirnat: Med Krko in Savo 208. — MLA-DINA PIŠE: Hribovšek Bogomir: Sv. Barbara v Trbovljah 211; Aš Ivan: Na Oplenac 212. — Petdeset let avtomobila 213.

NASLOVNA SLIKA: Od tu so brzela radijska poročila o olimpijskih tekmah. V Ga-Pa (Garmisch-Partenkirchen) so postavili pred pričetkom zimske olimpijade novo veliko oddajno postajo, ki jo je slovesno otvoril predsednik državne radijske oddajne službe v Nemčiji, Hadamovsky.

UREDNIKOVO PISMO

V kritiki v decembrski številki ste sami želeli, da naj „Razori“ prinašajo prispevke iz vrst mladine. Zdaj vas urednik vabi k sodelovanju. Prispevki naj bodo kratki, največ 1 tiskano stran. Vsebina je lahko poljubna, toda tako napisana, da jo bodo naročniki z zanimanjem čitali. Odslej bo urednik oddelil vašim prispevkom 2–3 strani v „Razorih“, seveda, če bo prejel za vsako številko dovolj primernih člankov. — Pošijete pa lahko tudi kaj drugega: uganke, rebuse, križanke, smešnice, oglase i. t. d.

Prav so rešili med prvimi: Volk Kristina, Bizjak Ludvik, Pinter Miroslav, Ostrovršnik Ivan, Mirnik Frančiška, Mustek Frida, Mejovšek Eleonora, Kotbauer Hilda.

REŠITEV za oktobrsko številko:

Poizkusi koliko in kaj veš?

1. Terán je vino. Trta raste na Krasu med Komnom in Dutovljem.
2. V Vipavi. Vipavska dolina ima izmed vseh slovenskih dolin najmilejše podnebje.
3. Nadškof Sedej, ki je pokopan na Sveti gori pri Gorici.
4. Miroslava Vilharja v Postojni in Simona Gregorčiča v Kobaridu.

Poiščite vse te slovenske kraje na zemljevidu!

REŠITVE za januarsko številko:

MAGIČNI KVADRATI

(navpično in vodoravno)

- I. 1. Vida 2. Idem 3. Dete 4. Amen
 II. 1. Kurd 2. Ural 3. Raca 4. Dian
 III. 1. Rus 2. Una 3. Sat
 IV. 1. Vis 2. Ivo 3. Sat

KRIŽANKA

1. Sodar 2. Ščuka 3. Dušan 4. Mlada
 5. Jenko 6. Basen 7. Kairo 8. Split
 9. Lenka 10. Drina Od I.—II. Dušan Silni

POSETNIKA

Duhovnik

Nadaljevanje rešitev na 204. strani

RAZORI

IV. LETNIK

1936 - FEBUAR

Dr. FRAN MIŠIČ:

POHORSKA ZIMA

*A*ko je hočeš pregledati od ene same točke, ne straši se visokega, železnega stolpa in njegovih polzevo zviti in strmih stopnic, ki te vrh Ciglenic (1146 m) skoro sredi poti med vzhodno pohorskim Sv. Bolšenkom in med Mariborsko kočo hitro dvignejo tako visoko, da tvoj pogled brž neovirano švigne čez košate, snežne krošnje tudi najvišjih smrek, jelk in bukev. Z vrha tega znamenitega, tudi nekoliko vrtoglavi izletnikom brez nevarnosti dostopnega mariborskega razglednika boš gledal in občudoval iz primerne razdalje njo, zimo okoli Ruške, njeno zunanjo podobo, rast in stasitost, blesk in sijaj njenega pomladansko svežega in cvetočega zunanjega lica, čul in občutil pa boš tudi vsaj rahlo tople utripe njenega srca, zaslutit življenje, duh in vonj njene duše.

Kakor iz dragocenega mramorja izklesana, ne mrtva, temveč vsa živa, zdrava in lepa stoji pred tabo, da se je ne moreš razgledati, četudi te pestro pisani zimski svet, sredi katerega se ona dviga kot njegova kraljica, odvrča od nje in te vabi, da občuduješ tudi njega. Pa če tudi se z dopadenjem oziraš na edinstveni bakreni relief vinogradnih Haloz in Slovenskih goric, četudi z zadovoljstvom gledaš na naš Maribor, ki se v žarkih večernega sonca, kakor svetla zvezda v slovenski boli sveti na vse strani, vendar se ti vedno zopet povrne tvoj pogled k njej, k pohorski zimi, ki daleč proti zapadu iz skoro neskončnih šum, sneženega morja in sneženih zametov dostojanstveno in vendar deklinško lahkotno gleda v širni pohorski svet. Tam za Ruškim (1156 m) in Perkovi vrhom (1232 m), pa pred Žigartovim (1345 m), kjer se nad staro Glažuto Pohorje, njegov glavni hrbet in greben niža do prostrane,

Pogled v zimsko naravo
na Pohorju.

s snežnimi fantastičnimi jarki, prepadi in labirinti preprežene planje, Sedovec zvane, in se pri tem na prisojni strani zasneženi temnozeleni in svetlo beli gozdni kompleksi pričenjajo zopet dvigati, obrnjeni proti Velikemu vrhu, proti cerkvi sv. Treh kraljev in cerkvi sv. Urše, stoji v snegu in ledu vsa ožarjena in razgreta od zimskega sonca cerkev sv. Areha in Ruška. Čimdelj se oziraš na to krasno zimsko sliko na cerkev v samotni zasneženih velikanskih gozdov na 1249 m visokem gorskem hrbtu, tembolj uvidevaš, kako zdrava, kako naravna, je domišljija našega domačega pohorskega ljudstva. Na poti k spokorjenju blodi sv. Areh, kralj in cesar Henrik, v hudi zimi sam, brez tovariša in brez brašnja, v strašnih zimskih burjah in še silnejših snežnih vrtincih po zledenelih brezmejnih pohorskih gozdovih. Blizu se temna noč — volkovi, gladni in premraženi, tulijo v bližini in si iščejo plena. Tedaj zaobljubi mogočni vladar, ako bo srečno prestal to noč, da pozida na tem mestu cerkev: to je cerkev sv. Areha v zimi okoli Ruške. Več stoletij pozneje je storil enako pohorski kmet Visočnik, samo da pri svojih skromnih sredstvih ni postavil zidane cerkve, ampak samo granitni kip Matere božje z Jezuškom v naročju; pristno pohorsko madono, ki sedaj s pajčolanom iz snežink in ledenih okraskov ovita, sameva v smrekovem gaju blizu pod razglednikom.

Sedaj zima okoli Ruške, pohorska zima ni več zapuščena, prazna in samotna. Medvedje, risi in volkovi so sicer izginili, da se jih izgledovanih in izstradanih tudi v najhujši zimi ni treba bati. A izletniki in smučarji naj prihajajo v družbah ali posamič, tudi v najtemnejših nočeh in v najsilnejšem snežnem metežu ne bodo zgrešili smeri in poti, pa naj so na poti k pokori in v posvečeni hram sv. Areha, ali pa namenjeni samo v topli kotic zakurjene peči v Ruški. V njeni zimi je življenja in veselja temveč, čimveč je snega in čimhujši je mraz. Drvarjeva sekira poje padajočim gorskim velikanom brezsrčno, hladno zimsko pesem; „žlajfe“, domače sani, z velikanskimi bruni in hlodi drče bliskovito po strjenem snegu nizdol v Ruše, Dravsko dolino skozi ves teden. Ko pride nedelja, pridejo smučarji in še številnejši sankarji, kajti takšnega sankališča, kakor je ono od Ruške po severnem pohorskem pobočju v Ruše, cela Slovenija ne zmore, niti Karavanke z Ljubeljem, niti Triglavsko kraljevstvo z Gorjušami in s Koprivnikom. Čez Trate skozi Strmico z razgledom na Maribor in Gradec, preko Ovčje ravne na Apnico mimo Gladovnega studenca, mimo Mihovih korit na Čandra in Repoluska, gre

Cerkev sv. Areha na Pohorju
(1250 m).

tako hitro, da triurno pot prevoziš v dvajsetih minutah doli do Ruš. Ko bo lepo zasnovani sen onih, ki so leta 1860 zgradili Ruško, da je sedaj kras in ponos pohorske zime, ko bo projekt Rušanov z graditvijo ceste iz Ruš do Ruške uresničen, tedaj bo na tisoče več srečnih ljudi moglo uživati več lepote in krasote, blagodati, veselje in radosti zime okoli Ruške ter slikovite cerkvice sv. Areha, ki čaka v zimskem in letnem času na mlado in staro, da jo obiše in stopi v nje notranjost ter se priporoči sv. Arehu.

Naj ne bo dijaka brez mladinskega lista „RAZORI“!

„GRADOVE SVITLE ZIDA SI V OBLAKE“

IZ ROMANA O PREŠERNU — LETA 1812

V si šetalci na promenadi v Napoleonovem vrtu so se ozirali za njima in njuno malo uprego z dvema ljubkima ponijema. Dečka — Anton in Jožef Scheuchenstuel — sta se držala moško in ponosno, kakor se spodobi sinovoma iz »plemenite« rodline.

Mali Jožef se je krčevito držal za naslonilo.

»Še skozi Zoisov Graben zapelji!« je zahteval, ko sta po Celovski cesti privozila v mesto.

Starejši brat je le pokimal in pri »Figovcu« zavil na Dunajsko cesto. S Figovčevega dvorišča je priletel za vozičkom debel kostanj in se zatrkjal po cesti. Za hišnim oglom se je skrila temnolasa kodrasta glavica porednega Smoletovega Andrejčka.

»Kerl!« se je zaničljivo ozrl Toni pl. Scheuchenstuel in moško zavil po Dunajski cesti ter mimo vojaškega skladišča v Nunsko ulico. Prečkal je kapucinski trg in pri deželnem dvorcu zavil skozi Gradišče.

Ko je mala uprega privozila iz Zoisovega Grabna na Breg in potem navzgor v Salendrovo ulico, kjer so stanovali Scheuchensteulovi, se je dvignila iz trave na obrežju kuštrava dečja glava, in bled, shujšan obrazek, s temnimi kolobarji okrog vdrtilih oči, je zrl za vozičkom.

»Ali si ga videl?« je vprašal v travi ležeči deček, mali potepuh Franc Pacenk, tovariša, ki je v knjigo zatopljen sedel na deskah poleg carinarnice, stoječe ob vodi, skoraj nasproti Zoisove hiše.

»Koga?« se je oni zganil in le nerad odmaknil oči od knjige. Bil je čedno, dasi kmetiško oblečen dvanajstleten dijak: sive, zamišljeno priprte oči — zdrava zagorela lica — lep, nekoliko povešen orlovski nos — lepe majhne ustne — okrogla brada z mehko luknjico — lepo, bolj nizko čelo, pokrito s svileni mehkiimi temnorjavimi kodri.

Z nevoljnim pogledom se je čedni deček ozrl na bledega capinčka v travi.

»Nu, najinega sošolca Scheuchenstuela. Svoje ponije je razkazoval, prokleti bahač!« Sovražna zavist je pogledala malemu potepuhu iz oči. Pljunil je v travo.

Tovariš je mirno skomignil z rameni.

»Ti jih ne moreš, ker jih nimaš.« In že se je zopet zatopil v čitanje.

Pof! je Pacenk tlesknil z rokama in pregnal jato golobov s strehe na carinarnici. Njegov mali tovariš se je živčno močno stresel in dvignil glavo. Pogled mu je šel za golobi. Leteli so proti Zoisovi hiši in sedli tam na streho. Le eden je letel dalje in se dvignil visoko preko strehe, da je zažarel v žarkih zahajajočega sonca. Deček ob carinarnici je zrl za njim, dokler ni kot svetla točka izginil njegovim očem... »Če bi jaz imel krila, da bi se dvignil visoko, visoko nad vse druge ljudi!... Ko bi mogel leteti kakor ptica za soncem... sam... ves v soncu... in vsi drugi v temi pod menoj...

Z majhno, lepo oblikovano roko si je popravil dolge kodre s čela in se zopet nagnil nad drobno knjigo. Le včasih se je ozrl na vodo, če se je ustavila pod carinarnico nova ladja in so priskočili težaki, da se ponudijo za nakladanje ali razkladanje blaga. Težko naloženi vozovi so škripali po bregu navzgor ali navzdol. Nепrestano vrvenje, kričanje, pokanje z bičem.

Čitajočega dečka hrup ni motil.

»Kaj bereš?« ga je nagovoril rdečeličen duhovnik, ki je prišel po Bregu mimo carinarnice.

Dijaček je skočil kvišku in spoštljivo pozdravil. Spoznal je svojega predstojnika, profesorja Valentina Vodnika. Sklonil je glavo in zardel. Tiho, komaj slišno je odgovoril:

»Pesme za pokušino.«

Vodnik se je nasmehnil — dečko je bral njegove pesmi. Zatorej zadrega!

»Kje si dobil knjigo?

»Ribniški gospod dekan Humel mi jo je dal, ker sem deklamiral pri slavnosti.«

»Res? Kaj si deklamiral?«

Zopet zadrega! Potem komaj slišno:

»Ilirijo oživljeno.«

»Glej, glej! Nu, rad bi slišal tvojo deklamacijo. Kako ti je že ime?«

»France Prešeren.«

»Saj res, Prešeren! Ali greš z menoj v onole hišo? Tam biva gospod baron Žiga Zois. Popeljem te k njemu. Rad bi, da mu lepo poveš ono pesem. Ali hočeš?«

Fantek je še bolj zardel. Ozrl se je po soščolcu v travi, a letá se je potuhnil za breg. Mali Prešeren je v zadregi pogledal v dobrodušno Vodnikovo obličje. Kar je tam čital, ga ni plašilo. Pogumno je pokimal.

Stopila sta čez cesto v veliko hišo s široko vežo in se obrnila na levo. Dečku je tolklo srce... »Kar ušel bi!« mu je planilo skozi dušo, ko je stopal za profesorjem po stopnicah in se trudil, da bi ne ropotal preveč s svojimi okovanimi gorenjskimi čevlji.

Romp! Romp!... so grabili žebliji po hodniku. Že so se odprla vrata — vstopila sta.

Prvo, kar je zagledal mali Prešeren, so bile velike police s knjigami, ki so zastavljale vse stene. In tla! Tla so bila gladka — strašansko gladka! Kakor po ledu se je previdno prestopal po svetlo zlikanih ploščicah, v katerih se je zrcalila sobna oprava v dolgih odsevih. S strahom je deček dvignil pogled in se ozrl po sobi. Nekaj gospodov je sedelo in stalo v kotu sobe okrog mize, ki je bila preobložena s fizikalnimi aparati in vsemogočo navlako, kakršno je Prešeren opazil tudi na stenskih policah poleg peči. Pri oknu sta stala dva gospoda in nekaj pregledovala. Poleg njiju je deček zagledal čuden stol na velikih kolesih, v njem pa starega bolnega gospoda, ki je takoj obrnil vso dečkovo pozornost nase.

Profesor Vodnik je peljal dečka naravnost k bolniku. Zdravo fantovo lice, okroglo, polno in rdeče, je zagorelo v živi rdečici, ko se je nerodno priklonil. Potem je mali Prešeren pogumno uprl pogled v starčkov obličje: okrog stisnjenih starčevih ust je več kakor dvajsetletna bolezen vtisnila globoke gube. Vendar je okoli lepo rjavih velikih oči krožil dobrotljiv nasmeh, nasmeh moža junaka, zmagovalca nad samim seboj.

Prijazni starec je odložil gosje pero na mizno ploščico, pritrjeno pred njim na bolniškem stolu, in ljubeznjivo je pokimal Vodniku:

»Dober dan, gospod profesor! Koga ste mi pripeljali?« In s pogledom na knjižico, ki jo je dijak tiščal k sebi, je pristavil: »Malega učenjaka?«

»Hm. Upam, da nam bo še kdaj v veselje in ponos,« je odgovoril Vodnik

in položil roko na dečkovo ramo. »Povej gospodu baronu tisto pesem! Ali dovolite, gospod baron?«

Bolnik je smehljaje prikimal. Bil je vaje takšnih obiskov. Sam je dostikrat klical otroke v hišo in se zanimal zanje.

»Katero pa znaš?« je vprašal dečka.

»Ilirija oživljena,« je fantek pogumno odgovoril in ni odmaknil pogleda od starčevega bolehnega obraza... Ali je to baron Zois — bogati Zois, ki ima velika posestva in fužine na Gorenjskem, komaj dve uri hoda od njegovega — dečkovega — rojstnega doma? Joj, ubožec! Bolan — — hrom! Bolne noge so mu bile zavite v tople odeje.

»Ali veš, kdo jo je zložil?« je baron vprašal s hudomušnim nasmehom.

Mali Prešeren je v zadregi pogledal navzgor k Vodniku.

»Gospod profesor Vodnik,« je dejal bolj tiho.

»Nu, pa jo povej —« in s posmehom se je nagnil k Vodniku in tiho pristavil: »— če ne znaš nobene boljše!« Znano je bilo, da baron Zois nasilnega Napoleona ni posebno cenil in mu zato tudi Vodnikov slavonspev francoskemu zavojevalcu ni bil všeč. Vendar ni hotel svojemu malemu posetniku kvariti veselja in dobrodušno je zaklical: »Gospoda! Tu imamo malega gosta-deklamatorja.«

(Dalje.)

OSKAR HUDALES: UGRABLJENI BOGOVI.

ILUSTRIRAL: F. S. STIPLOVŠEK.

6. STRAHOVI.

(Nadaljevanje.)

Ko sem slednjič le zaspal in se naslednje jutro prebudil že ob prvem žvrgolenju ptic, onih tajinstvenih glasov ni bilo več slišati. Zato sem pozabil nanje. Pretegnil sem se in se ozrl po Američanu. Spal je še. Zdramil sem ga, ker se mi je zdelo škoda vsake minute. Počutil sem se dovolj močnega, da bi lahko tvegala naporno iskanje najinih tovarišev. Parker je bil videti še utrujen, a tega ni priznal. Levica ga je bolela, da jo je komaj dvignil. Obema je krulila lakota po želodecih in je morda to bilo vzrok, da je Parker tajil utrujenosti in bil takoj pripravljen odriniti. Čimprej najdeva tovariše, prej se nasitiva. Neumno bi bilo čakati na peščini in stradati. V vodi je bilo sicer dovolj rib, a kaj nama je to hasnilo, če nisva imela za lov nikakega orodja in tudi ognja ne, da bi jih spekla.

Pričakoval sem na tej najini poti težave, a da je hoja skozi deviški pragozd tako mučna — ne, tega si res nisem mislil. Nekaj časa sva še stopala po produ ob toku navzgor, toda peščine je kmalu zmanjkalo in zaviti sva morala v pragozd. V hipu naju je obdalo najbujnejše, najkrasnejše rastlinje, kar sem ga kdaj v življenju videl. Ustavila sva se za nekaj hipov in ga občudovala. Med zelenjem je plaval očarljiv somrak. Tu ni mogoče razločevati

posameznih dreves in rastlin. Toliko je vsega tega. Kar človek na prvi pogled opazi, je listje. Veliki, ogromni, blesteči listi. V celih slapovih vise z drevja in nalahno pahljajo v jutranji sapici. V naših gozdovih je listje navadno zeleno, sicer je v pragozdu tudi; toda tam sem videl velike zelene liste obrob-ljene z vsemi mogočimi barvami: rjavo in rdečo, rumenkasto in svetlovijoli-často, ali pa tudi liste, poslikane kar s sedmerimi različnimi barvami.

Vendar se za to nepopisno krasoto skriva nebroj zahrbtnih zank in pasti. To sva midva s Parkerjem kaj kmalu spoznala. Komaj sva začela mukoma prodirati skozi zelenje, že sva začutila na rokah in vratu pekoče bolečine. Ali sva zašla med strupene koprive? O, ne! Štiri, deset, dvajset debelih in temnih pijavk se je z listja spustilo na naju in nama pričelo sesati kri. Z grozo sva se jih otresla in nadaljevala pot, ki je od trenutka do trenutka rastla v hujši napor. Jaz sem se po nekaj korakih spotaknil ob kupu korenin, se opotekel v kašnato blato in z rokami sunil v trhlo podrto deblo. V hipu je plezalo po meni na stotine ogabnih žuželk. Parkerja so napadle mravlje in ko sva se otepla nadležne golazni, sva zašla med trnovje rotangove palme. Nekaj sekund je zadostovalo, da sva bila vsa opraskana, krvava in raztrgana ko dva cigana.

Po dveh urah nečloveških naporov sva se pretolkla šele tako daleč, kolikor bi človek prehodil na lepi cesti v petih minutah. Uvidela sva, da brez tuje pomoči ne moreva vzdržati. Tolažila sva se pač s tem, da naju tovariši gotovo kje iščejo in da se moramo nekje srečati. Kolikor je le bilo mogoče sva se ves čas držala v bližini reke. Da se ne bi izgubila, si nisva upala v notranjost pragozda. Napela sva zadnje sile in prodirala dalje, kolikor sva pač mogla. Slednjič sva se popolnoma izčrpala. Noge so se nama tresle in meglilo se nama je pred očmi. Pričela sva klicati na pomoč...

Ne vem, kako dolgo sva kričala. Morda celo uro. Vem samo to, da sem bil pozneje hripav kakor konjski mešetar in da sem utihnil šele tedaj, ko sem skoraj tik poleg sebe zaslišal Peng-Lijev glas:

»Ho-o-o-j! Smo že tu!«

V resnici so bili pri naju Peng-Li, Jusuf in dva veslača. Preveč vesel in hvaležen sem jim bil, da bi jih spraševal kako in kaj. Šele ko so nas vodili v svoje taborišče po gazi, ki jo je bil skozi pragozd naredil nosorog morda baš prejšnji večer, sem razumel, kako so naju dosegli.

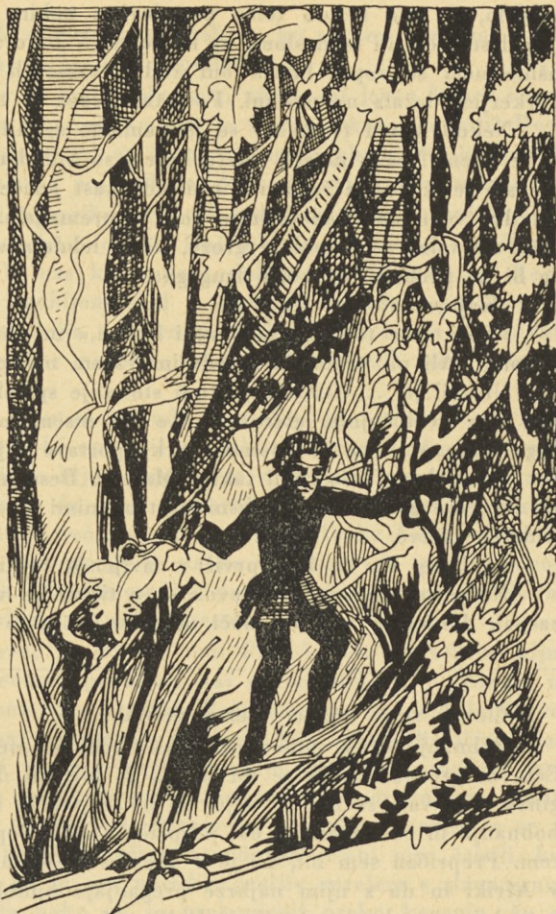
V taborišču sva se najprej pokrepčala s konjakom, se umila, razkužila in obvezala rane ter se pošteno najedla. Jusuf nama je med tem za silo zakrpal obleko. Kljub najini utrujenosti smo nadaljevali pot navzgor po Ba-zitu. Na dnu obeh čolnov sva si dala napraviti udobna ležišča, kajti ne eden, ne drugi ni bil sposoben, da bi se dolgo držal pokoncu. Voda je bila nad brzicami mirna, le tu pa tam, kjer se je struga zožila, je bilo treba krepkeje prijeti za vesla. Tisti dan smo kljub poznemu odhodu napravili precejšnjo pot. Že dolgo nismo videli nobenega človeka. Ko pa smo ob sončnem zahodu pristali, sem na nasprotnem bregu reke ugledal moško postavo. Možakar je bil gol, le okrog pasu mu je opletalo nekaj oblačilu podobnega. Bil je teto-viran po vsem telesu, da je bilo videti kakor bi bil ves prepleten z nekakim protjem. Opiral se je na dolgo sulico in negibno opazoval naše izkrcavanje.

Opozoril sem na njega naše Malajce.

»Ponjabong!« je zamolklo vzkliknil eden izmed njih in se zdrznil. Zdrznili so se tudi ostali in se pomenljivo spogledali. Čemu? So se ga mar prestrašili? Nisem jih hotel spraševati po vzroku njihovega obnašanja. Opazil pa sem, da so bili ves večer nekam tihi in zamišljeni. Na slučajna Jusufova vprašanja so zelo na kratko odgovarjali in tudi med seboj niso takozivahno klepetali kot običajno. Odkrito rečeno, da je pogled na divjaka tudi meni vlil v srce rahlo senco malodušnosti. Mož nas je še nekaj hipov molče opazoval in utonil nato v zelenju na drugem bregu.

Edini, ki si je veselo pomel roke, je bil Parker. Oči so se mu zaiskrile v otroškem veselju. Dejal je:

»Ponjabong! Torej smo le prišli v deželo Ponjabongov! Kmalu bomo na cilju. He! Do sedaj je šlo vse po sreči, gotovo pojde še v bodoče.«

Med tem se je zmračilo. Hlastno smo povečerjali sveže ribe, ki jih je Peng-Li okusno pripravil in legli na preprosta ležišča krog ognja. V njegovem svitu so po bližnjem produ plapolale pošastne sence. Z neba so sijale velike, neobičajno svetle zvezde. Njih srebrna luč je neslišno kapljala po svetlika-jočem se zelenju in se razposajeno poigravala po rečnih valovih. Včasih je cvrkutnil ptič, globoko iz pragozda se je zadržno oglasil divji prašič. Voda v reki je pljusknila kakor pod udarcem vesla. Ali je bila riba, ali morda krokodil?

V bližnjem tolmunu so se oglasile velike žabe. Njih hreščeče reglanje je hipoma planilo v nočni pokoj kakor pesem volkodlakov, ki s pošastnim smehom plašijo ljudi. Visoko okrog kron najvišjih dreves so zaplesale drobne mnogobarvne lučke nočnih žuželk. Sprva jih je bilo morda samo deset, nato dvajset, sto, tisoč. Slednjič so v celih slapovih drsele navzdol proti tlom, zaplesale divje kolo in se kakor šopi isker zopet dvigale nekam v višine.

Morda bi vso noč opazoval to očarljivo igro, a iz gozda sem je zapihljal omamen vonj cvetja in zelenja, pomešan z vonjem gozdne zemlje in preperelega listja. Odrgnjena koža me je še skelela, a ta omamni vonj in utrujenost sta me prisilila, da sem zaprl oči. Ne vem, ali sem že spal, ko se mi je namah

zazdelo, da me nekdo tolče po glavi z nekim lahkim, votlim predmetom. Odprl sem oči in se naslonil na komolce. V hipu sem bil povsem buden. Skozi tišino noči so zopet brneli oni čudni, zamolkli glasovi ko tedaj, ko sva s Parkerjem ležala na peščini. Pošastna groza je tiho lezla iz nočne teme.

Nekdo izmed tovarišev se je nemirno zganil in zastokal. Potem še eden in še eden. Nisem mogel videti, kateri so bili, kajti ogenj je pojema in le tu pa tam je iz kupca žerjavice šinil rdečkast jeziček. Na nasprotni strani ognja sta dva šepetala. Radovednost me je premagala. Vračal sem se poltiho, ne vem, ali vsled te zamolkle groze, ki je lebdela v duhteči noči, ali iz strahu, da bi ne prebudil še koga drugega:

»Kaj je to?«

»Neki žrec tolče na mrtvaški boben,« mi je odgovoril Jusuf z zaspanim glasom. »Ali pa naznanja sosednjim vasem naš prihod. Kdo ve?«

Utihnil je... Utihnilo je tudi stokanje spečih. Njih ušesa so se že privadila tem neobičajnim glasovom. Le jaz nisem mogel spati. Spričo skrivnostnega bobnanja sem se spomnil mrke postave tujega divjaka. Zazeblu me je.

»Ponjabong!« so rekli takrat Malajci. Beseda je pomenila ljudožrce, lovce na človeške glave, ki z neslišnimi strupenimi strelicami streljajo iz zasede na nedolžne žrtve.

Tisti hip me je bilo prvič v življenju resnično strah.

Neslišno sem potegnil revolver in tiščeč ga v trdno sklenjeni pesti nisem zaspal, dokler ni v pozni noči utihnilo pošastno bobnanje.

Človek se v resnici vsemu privadi.

Bobnanje se je ponavljalo vsak večer in me končno ni vznemirjalo več. Celo nasprotno! Zdelo se mi je, da je bistven del narave, po kateri smo se gibali. Lotevala se me je želja, da bi se ponoči splazil skozi džunglo v smeri bobnanja in se na lastne oči prepričal, kako dopadenje imajo Ponjabongi na tem. Prepričan sem bil, da je v zvezi z verskimi obredi kakor pri Zamorcih v Afriki in da z njim najbrže preganjajo hudobne duhove, saj žive divjaki v vednem strahu pred njimi. Vidiijo jih v vseh skrivnostnih prirodnih silah temne džungle. Tolmačiti si jih ne znajo, zato se jih boje in jih preganjajo z različnimi čudnimi obredi. Reveži! Sužnji so lastne domišljije, sužnji lastne domovine, kjer sicer na vsakem koraku srečuješ najbujnejše življenje, pa tudi najstrašnejšo smrt. Sredi najlepšega zelenja preži roparska zver, izza najpestrejšega cvetja diha pošast rumene mrzlice.

Po večdnevni vožnji smo dosegli ono mesto, kjer se v Barito izliva reka Boesang. Z vsakim dnem smo bili bliže našemu cilju. Parker je postal nekako nemiren. Ves čas vožnje je buljil v velik črtež, opazoval rečno obrežje in sploh ni govoril več. S podvojeno ostrostjo je pazil, da ne bi zgrešili kraja, kjer bi se morali nahajati oni skrivnostni bogovi.

Baritova struga se je vidno zožila, tudi vode v njej je bilo vedno manj. Na nekaterih mestih je bila tako plitva, da smo morali stopiti v vodo in bresti, potiskajoč težki čoln pred seboj. Parker se je upravičeno bal, da bo voda tako upadla, da bomo morali prekiniti potovanje in čakati dežja. Hitrost našega prodiranja v notranjost dežele Ponjabongov je že itak občutno padla. Toda prišlo je drugače.

Nekega dne, ko smo zložno veslali po mirno tekoči vodi sredi struge, so veslači mojega in Parkerjevega čolna brez najinega povelja ostro zaokrenili

in zaveslali k bregu. Začudil sem se kakor takrat, ko so pod brzicami Keam Atasa poskakali v vodo. Kaj se je neki zgodilo?

Ozrl sem se proti bregu in opazil, da dolg, nizek val jezno šumeč izpodjeda pesek na produ. Da, ta nenaravni pojav je moral nekaj pomeniti! Hotel sem prositi za pojasnilo Malajce, ki so žurno potegnili oba čolna iz vode, a mi je v naslednjih hipih dala to pojasnilo na kaj zgovoren način reka sama.

Izza ovinka pred nami je prihrumel val umazane vode, noseč s seboj grmade kamenja, blata in podrtih debel. Doživeli smo povodenj sredi najlepšega poletnega dne. Če bi nas kaj takega doletelo sredi brzic na Keam Atasu, bi bili brezpogojno izgubljeni. Val je šinil po bliskovo mimo nas in v hipu je umazana voda napolnila vso strugo. Reka je naraščala od minute do minute. Na nadaljnjo plovbo ni bilo več misliti. Pritrdili smo čolne in se udali čakanju.

To je zopet pomenilo občutno zamudo časa, kar bi nas sieer ne vznemirjalo, če bi nas ne bil Peng-Li opozoril na žalostno dejstvo, da so se naše zaloge hrane občutno zmanjšale kljub Parkerjevi razsipnosti pri nakupovanju iste. Američan pač ni računal, da se bo potovanje tako zavleklo in končno bi na dva čolna tudi ne mogli več naložiti kot smo. Treba bo torej štediti in sproti skrbeti za hrano. Džungla jo je dajala dovolj, a do sedaj z lovom nismo hoteli izgubljati časa. Neprostovoljni počitek tistega dne pa je bil ugodna prilika, da se preskrbimo s svežim mesom.

Jaz nisem nikoli bil lovec in menda tudi Peng-Li ne, pa sva se kljub temu rada odzvala Parkerjevemu povabilu, naj ga spremljava v džunglo na lov. Oborožili smo se in nemudoma odšli. Reči moram, da smo imeli več sreče ko pameti — no, pa saj v ondotnih gozdovih kar mrgoli divjačine. Razmeroma kmalu smo ugledali čredo jelenov, ki se je pasla sredi majhne jase. Ker je pihljala rahla sapica od črede proti nam, smo se potuhnili in čakali, da se nam jeleni približajo na streljaj. Parker pa ni dolgo vztrajal in se je sam začel počasi pomikati proti divjačini. Seveda ga jeleni niso čakali, ker jih niti najmanj ni mikalo, da bi mu naredili ganljiv sprejem s slavnostnim govorom. Komaj so zaslišali, kako se je prekopicnil preko korenin, že so zdirjali na levo od naju. Midva nisva bila na to pripravljena, a sva vseeno šinila pokoncu in ustrelila. Zadela nisva ničesar.

Hip za tem sta padla še Parkerjev vzklik in strel:

»Hura! Imam ga!«

Res sva zagledala nedaleč od nas mrtvega jelena.

»Od kod se je pa ta vzel?« sem vprašal Parkerja, ki mu je obraz žarel od veselja.

»Komaj sem se pobral, sem ugledal tega-le mladiča, ki je nekako nerodno hacal za ostalimi,« mi je odgovoril. »Napravil sem nekaj skokov in ustrelil. Kakor vidita, sem ga pogodil.«

»All right!« je z obrazom modrijana pritrdil Peng-Li.

Pri ogledu ubite živali smo kmalu ugotovili vzrok Parkerjeve lovske sreče. Jelen je imel na zadnji levi nogi dva velika ugriza in zlomljeno kost.

S Peng-Lijem sva si naložila težki plen in zadovoljno smo jo mahnila nazaj k reki, veseli, da bomo jedli tečno sveže meso. Pri vrnitvi nam je bila pot precej prikrajsana, kajti med našo odsotnostjo je bila reka tako narasla, da se je mali zaliv spremenil v pravcato jezero. Reke skoraj ni bilo več mogoče spoznati. Valila se je mimo nas kakor ogromen veletok ter nosila drevje in prevračala skalovje. Vrh skale, na kateri smo še predpoldne sedeli,

ni gledal več iz motnih valov. Samo nekaj samotnih šib onih vrb, ki so rastle tam okrog je obupno mahalo v sončni dan, kakor bi prosile na pomoč.

Naslednji dan nas je prebudilo megleno, deževno jutro. Strahoten mir je pritiskal na pokrajino. Vse življenje je utonilo v megli, le dež je enakomerno škrabljalo po listju. Doživeli pa smo novo presenečenje. Barito je čez noč upadel za pet metrov.

Čudež, ki je mogoč samo na čudežnem otoku Borneo.

Voda je kmalu toliko upadla, da smo lahko nadaljevali potovanje. Čimdalje smo pluli proti severu, bolj se je ožila struga, več je bilo v vodi rib. Te so postale sedaj naša glavna hrana. Veslači so jih lovili z neverjetno spretnostjo. V dobre pol ure so jih imeli toliko, da so pokrile čolnovo dno. Ob večerih smo jih sušili in pekli pri ognju.

Vsa pokrajina se nam je zdela kakor začarana. Najbrže je bil to svet, kamor razen polkovnika van Boven in nas, še nikdar ni stopil kak Evropejec ali Malajec. Ta zapuščenost je kaj čudno delovala na naše razpoloženje. Vsaj na moje. Želel sem srečati kakega človeka, naj bi že bil kdorkoli in kakršenkoli, čeprav kanibal.

Ta želja se mi je kmalu izpolnila. Prav ko smo se nekega poldne pripravljali, da se nekoliko oddahnemo, se je izza rečnega ovinka prikazal majhen čoln. V njem so sedeli trije veslači. Takoj smo jih prepoznali za Ponjabonge. Bili so ravno taki kakor oni, ki smo ga srečali pred dnevi, zdeli so se mi le nekoliko manjši in bolj pokvečeni. Ko so nas ugledali, so spustili vesla in se dvignili s sedežev. Pustili so, da jih je tok prosto nesel po reki. Strmeli so v nas kakor trije kipi.

»Ogovorite jih!« je velel Parker Jusufu. »Pokličite jih k nam!«

Jusuf jim je nekaj zakričal v nerazumljivi latovščini. Tedaj so kakor na povelje sedli, okrenili čoln in izginili za ovinkom.

»Pa naj gredo k vragu!« je Parker užaljeno zamahnil z roko.

Ali so se nas ustrašili?

Nekoliko že. Bržčas pa so hiteli obvestiti svoje ljudi o našem prihodu. Prijazno nas gotovo ne bodo sprejeli. Nič več ne bomo mogli tako brez skrbi potovati. Mene pa je zaskrbelo še nekaj drugega. Naši Malajci so potihem nekaj šepetali med seboj in to samo takrat, ko so mislili, da jih nihče ne opazuje...

(Dalje.)

P E T K O V Š E K A N T O N, mešč. šola, Rakek:

USMILITE SE!

„Usmilite se! Usmilite se
ljudje božji, reveža,
poglejte le z očesom me,
človeka brez dela, raztrganega!“

Od hiše do hiše hodi,
in ljudje ga podijo,
ker morda sami nimajo,
ali se pa v srcu obupa veselijo.

Ljudje božji, dajte mu,
dajte po svoji vesti,
morda vi ne veste, kako se premetava v snu
v sanjah potujoč po lepi sončni cesti.

JOŽE ŽUPANČIČ:

Dr. EDVARD BENEŠ novi predsednik ČSR

Nedavno je doživela naša bratska češkoslovaška republika pomemben zgodovinski dogodek. Prezident republike dr. Tomáš G. Masaryk se je zaradi visokih življenjskih let odpovedal predsedništvu. Na čelu republike je stal od njene ustanovitve v l. 1918. Hvaležni narod ga je postavil na to mesto v zahvalo, ker je bil on med glavnimi ustanovitelji svobodne ČSR. Novi prezident ČSR je dr. Edvard Beneš, ki ga je narodno predstavništvo izvolilo z veliko večino glasov. Ta izvolitev je veljavna za sedem let.

Ime dr. Beneša so poznali po vsem svetu že pred njegovo izvolitvijo. Bil je ves čas obstoja republike njen zunanji minister in glavni sodelavec dr. Masaryka. Že med svetovno vojno sta podirala bivšo avstro-ogrsko monarhijo in ustanavljala češkoslovaškemu narodu lastno državo. Dr. Beneš je prvi med vodilnimi svetovnimi državniki pri Društvu narodov v Ženevi.

Dr. Edvard Beneš.

Dr. Beneš pred mikrofonom.

Malo preje preden je bil ugledni državnik izbran za šefa svoje domovine, je spregovoril v mikrofonske praške radijske oddajne postaje. Zunanji minister dr. Beneš se je namreč odzval povabilu vodstva češkoslovaškega šolskega radia, ter je spregovoril dijakom meščanskih in nižjih srednjih šol. V raznih evropskih državah je običaj, da sodelujejo v šolskem radiu tudi najbolj vidne osebnosti. Dr. Beneš je razpravljal pred mikrofonom

o češkoslovaški in Evropi.

Med drugim je povedal tudi tole:

»Pred leti so me vprašali naši mladi študentje, naj jim povem, kako je mogoče doseči v življenju uspeh in postati srečen. Takrat sem jim dejal, da je življenje boj. Vsakdo se mora boriti, a glavno je to, da se borimo častno. Obupati ne smemo nikoli! Pred seboj imejmo vedno zdrav življenjski optimizem, to je:

v življenje pojdemo že z vero na uspeh.

Vsak naj ima svoje veselje v tem, da živi. Zaupa naj vase, v svoje delo, in na uspeh. Če je zdrav in pošten bo gotovo dosegel končni cilj.

Nadalje vam povem: opravljajmo svoje naloge in svoje dolžnosti v redu. Zavedajmo se važnosti lastnega dela s čutom popolne odgovornosti, ki nam nalaga izpeljati naše delo vselej častno do konca.

Izpopolnimo svoje znanje,

zato se izobražujte vsestransko. Tako bo postal iz vas sodoben človek, ki bo imel na pravem koncu ne samo svoj razum in odločnost, ampak bo tudi umerjen in uravnovešen. In ne pozabimo še nečesa:

Imejmo obilo srca in ljubezni do soljudi.

Vsem mladim Čehoslovakom in Čehoslovakinjam svetujem: ne zapirajmo se za domače mejnike, in tiščimo si na oči dlani, kar bi nam zastiralo pogled po naši širni domovini in po ostalem svetu. Raje se korajžno povzpnmemo na vrhove, od koder je jasen pogled v dalj in šir. Motrimo tuje kraje, njih ljudi in običaje, da jih zamoremo primerjati z domačijo. Le tako si bomo lahko ustvarili lastno sodbo o tujcih in tudi o nas samih...

Da se bo naš narod povrnil k svoji nekdanji moči, zrelosti in politični svobodi, so nam naši narodni vodniki vedno pripovedovali. V misel vam kličem naročilo našega znanega narodnega zgodovinarja in ljudskega voditelja Františka Palackyja:

ohranimo sebi, našim slavnim prednikom in potomcem častno ime!

Pogled v zgodovino češkoslovaškega naroda v XIX. stoletju kaže, da so si vsi naši takratni narodni buditelji prizadevali dvigniti svoj narod politično, četudi je bil naš narod dotlej majhen in nesvoboden. Trdno so verovali v vstajenje našega naroda. Zgodovina jih je učila, da je bil naš narod že pred tisoč leti med prvimi v Evropi. Bil je tudi med prvimi, ki si je ustanovil lastno državo, in naši predniki so igrali v evropski zgodovini pomembno vlogo.

Saj so izbirali češke kralje — kar je mnogim od vas že itak znano — celo za cesarje največje in najmočnejše države takratne Evrope.

Že v davnih dneh so iskali naši predniki kulturnih stikov z vsemi pomembnimi evropskimi narodi. Prizadevali so si, kar se jim je tudi posrečilo, da so se včlenili v ostalo veliko družino civiliziranih in kulturno dozorelih evropskih narodov. Prav to duhovno razživljanje in poglobljanje nas je obvarovalo pred propadom takrat, ko se je godilo našemu narodu najslabše.

V najtežjih trenutkih nismo klonili duha in volje, ter smo znali braniti narodovo čast in pravice.

Zapoved današnjega dne pa je ta: biti dober Čehoslovak, to se pravi: biti dober patriot, kar je isto, kakor biti dober Evropejec. Izvajano še nadalje pomeni to:

bodite vsikdar dobri in plemeniti ljudje!

Po zlomu mačehovske Avstrije smo si ustanovili lastno republiko. Zdaj nas čakajo nove naloge, težke in odgovorne.

Naša država leži v osrčju Evrope

in na križišču miselnih tokov med severom in jugom, vzhodom in zahodom. Zato smo na izredno izpostavljeni točki, ter služimo za kulturni in politični most med zemljami vzhodne in zahodne Evrope. Važnega položaja se zavedamo, zato moramo naše mednarodne, politične, prosvetne in gospodarske odnošaje z ostalimi narodi ohraniti, da, še celo več: jih sistematično razširjati. Naša republika sodeluje že prav od svoje ustanovitve v Ženevi na tleh Društva narodov, kjer se stikajo prijateljske vezi vsega sveta. Še prav pristrčno pa delujemo in bomo delovali na prijateljskem zblizanju z vsemi našimi sosedi.

Nad vse pristrčne vezi gojimo z našimi brati Jugoslovani.

Takisto tudi z romunskim narodom, s katerim smo povezani v Mali antanti. V ozkih političnih in kulturnih odnošajih smo s francosko republiko, iščemo pa tudi stikov z vsemi ostalimi narodi.

Bodočnost vsakega naroda in države počiva na mladini.

Tudi usodo ČSR in češkoslovaškega naroda ima v rokah naša mladina. Jaz sem trdno prepričan, da bo naša mladina izpolnila vse naše nade. Prepričan sem tudi, da bosta z vašim sodelovanjem češkoslovaška država in češkoslovaški narod zadobivala v mednarodnem svetu vedno večjo vrednost in vedno večje spoštovanje.

Vsakemu izmed nas naj bo za svetel vzor naš prezident Masaryk, ki je prišel iz ubožne kmečke hiše in ki se je v življenju boril s težavami. Študiral je na domačih in tujih šolah, ter se je tako izobrazil, da je postal svetski človek in učenjak, ki je priboril našemu narodu svobodo in lastno državo.

»Masaryka štejemo za prvega moža Evrope in vsega sveta!«

Tako je povedal svojim mladim sodržavljanom in sodržavljankam dr. Beneš, ko je upravljal še posle zunanjega ministra ČSR. Njegove besede, ki jih prinašamo jugoslovanski mladini obenem s sporočilom o visokem zaupanju, ki ga je postal deležen medtem dr. Beneš s tem, da je bil izvoljen za predsednika naše bratske republike. Novemu vrhovnemu poglavarju bratske ČSR iskrene čestitke vse jugoslovanske mladine.

JANKO SICHERL:

PLANICA

*Pod Jalovcem v pobočju gnezdo je visoko,
zleti iz njega človek — ptica,
krmari v zraku, plava daleč in globoko,
to naša divna je Planica!*

Planica, ta naša poslednja obmejna gorska dolina, kjer izvira kraljica jugoslovanskih voda, Sava, je danes znana po vsem svetu. Ta slikovita dolina, ki jo čuva mogočna piramida Jalovca, je postala nedavno svetovno središče smuških skokov.

Smuški skoki so brez dvoma najlepša, a tudi najtežja smuška panoga. Danes se pojavlja že mrzlično tekmovanje med narodi za najdaljši skok sveta, kajti zadnji dve leti se bližamo 100 m daljavi, ki pa jo hočejo še podaljšati. Za take skoke je treba mnogo poguma kakor tudi telesne sposobnosti. Redki so junaki zraka, ki se jim posreči zadovoljiti nenasitne gledalce, ki žele najdaljših skokov.

Zanimivo je, da je pred vojno nekega nemškega vojaka potisnila burja čez rob zasneženega prepada. Nehote je »letel« 200 m v globino, ne da bi se resno poškodoval.

Norvežani so mojstri v skoku. Temu se ni treba čuditi, če pomislimo, da jim je ta vrsta sporta takorekoč prirojena. Holmenkol, kjer se vrše že od nekdaj vsako leto slavne skakalne tekme, jim je postal svet kraj. Tu so pred 30 leti zaznamovali skok 22 m, kar je bilo za tiste čase nezaslišana novost.

Ker ni bilo nobenih večjih skakalnic, so se smuški skoki razvijali zelo počasi, sčasoma pa so si severnjaki priborili že skoke do 80 m, a to ne doma, marveč na raznih večjih skakalnicah v tujini. Velikansko pozornost pa so vzbudili po svetu skoraj 100 m skoki na naši planiški skakalnici, ki je zgrajena v vseh delih (nastopno mesto, zaletišče, most, doskočišče, iztek) tako posrečeno, da so na njej Norvežani z lahkoto zvišali svetovno daljavo skokov.

Za dosego takih lepih uspehov je treba tekmovalcem seveda že poleti

mного predpriprave, dalje pravilne opreme, dobrih maž in mnogo vaj na raznih skakalnicah v različnih vremenskih prilikah.

Smuški skok je daljinski in globinski skok obenem. V zaletu dobi skakalec brzino. Na mostu odskoči, pada v zraku, pri vpadu spolzi po močno nagnjenem doskočišču in se končno v ravnem izteku ustavi. Veliki skoki so mogoči samo na velikih, po določenih merah pravilno zgrajenih skakalnicah. ki se od leta do leta popravljajo in izpopolnjujejo. Novodobne, srednjeevropske skakalnice, ki dopuščajo skoke do 100 m, se močno razlikujejo od norveške holmenkolnske skakalne naprave. Na tej srednji skakalnici so dosegli Norvežani skok do 50 m. Vendar imajo najboljše uspehe na velikih srednjeevropskih skakalnicah zopet Norvežani. Zakaj? Oni vadijo doma na malih skakalnicah predvsem odskok, ker vedo, da od tega zavisi usoda nadaljnjega skoka, t. j. lepo izveden let, varen doskok in srečen iztek. Tako dosežejo dolg skok, ki je v vseh ozirih neoporečen.

Ocenjevanje na teh manjših skakalnicah je dokaj strogo. Vse mora biti dovršeno: zalet, odziv, let, doskok, prehod k izteku in iztek, do hipa, ko se skakalec pripravlja za zavor. To niso male naloge, saj zahtevajo od tekmovalca mnogo sposobnosti in znanja. Ni torej čudno, da občuduje severnjake ves svet, kadar plavajo po zraku. Veličasten je njihov slog: krasna drža, globok predklon, stegnjene noge in skupaj stisnjene smuči. To so res dovršeni skoki, ki zadivijo slehernega gledalca.

Velike skakalnice zahtevajo predvsem globok predklon ter pravilno ravnanje radi velikega zračnega pritiska, ki ga mora skakalec premagati. Zato se skakalci poslužujejo takozvane aerodinamične tehnike. Pri prejšnjem skakalnem slogu so se skakalci borili z zračnim odporom, sedaj pa ga izkoriščajo. Smuči uporabljajo kot višinsko krmilo. Telo nagnejo močno naprej, z rokami krožijo, boke vleknejo in love ravnotežje. Zravnajo se šele tik pred doskokom, da vpadejo pri doskoku pravokotno na strmino. Iz navedenega spoznamo, da so za dober odskok predvsem potrebne vaje na malih, za izboljšanje zračne tehnike pa vaje na velikih skakalnicah. Prav tako skakalnico imamo v Planici.

Res je, da danes mi še nimamo takih skakalcev, ki bi skakali tako daleč kakor Norvežani, imamo pa edinstveno skakalnico, na kateri so dosegli Norvežani svetovne skoke. Usoda je hotela, da sta se v Planici znašla naroda, o katerih nam priča zgodovina, da je bilo smučanje pri njiju že davno v navadi, medtem ko je bilo pri drugih narodih še docela neznano.

Kdo po svetu je poznal Planico pred leti? Prva smuška prireditelj v tej tihi dolini je bila l. 1922. Tu se je vršila 2. jugosl. smuška tekma na daljavo. Takrat seveda še ni bilo pri nas nobenih skakalnic.

Skakalnica v Planici se je pojavila l. 1932. Kraj je srečno izbran, ker ni daleč od železnice ter nudi zanesljivo dober sneg. Skakalnico je zgradila »Ilirija« po svojevrstnem načrtu domačega strokovnjaka inž. Bloudeka. S to skakalno napravo se je pričela nova doba v izvajanju smuških skokov. To niso več skoki, temveč poleti, za katere nas zavidajo po vsem svetu. Kako tudi ne. Na prvi mednarodni tekmi l. 1934. so naši tekmovalci dosegli prav lepe uspehe; Palme 62, Novšak 66 m. Norvežani pa so plavali daleč in globoko, da je gledalcem zastajala sapa. Najbolje se je odrezal Birger Ruud, ki je skočil 92 m daleč, 50 m globoko, s hitrostjo 95 km na uro. Junak zraka je pokazal višek telesne sposobnosti. Bliskovito je šla ta novica po svetu. Planica, svetovno središče smuških skokov, je privabila na tisoče smučarjev tudi na 2. mednarodno tekmo, ki se je vršila v marcu 1935. Poleg

naših tekmovalcev so se udeležili tekme še Avstrijci, Čehi, Poljaki, in Švicarji. Norvežanom pa je njihova smuška zveza prepovedala neposredno udeležbo na tekmi in zato niso smeli tekmovati za oceno. Prvo mesto je dosegel Poljak Maruszarz (87 m), največji jugoslovanski uspeh je dosegel Šramel Bogo (72 m). Izven tekmovanja pa je Norvežan Andersen dosegel svetovni skok (98 m). Vse je seveda pričakovalo 100 m skoka. Mogoče bi ob hladnejšem vremenu vendarle dosegel še 2 m, da bi tako potolažil one nestrpné, ki so z očmi skakali čez 100 m.

Sport napreduje, človek ne miruje. Gotovo bomo prav kmalu čitali o 100 m skokih, ki bodo mogoči na naši preurejeni veliki skakalnici v Planici. Saj imamo tam zdaj na razpolago kar tri skakalnice. Malo (25 m), srednjo (65 m) in veliko (preko 100 m). Gradbena dela so bila dovršena tekom letošnje zime. Pri preurejevanju planiških skakalnic je bilo delo zelo naporno in zamudno. Zaposlenih je bilo nad 100 delavcev. Te skakalnice so zgrajene zaradi mednarodne smuške skakalne šole v Planici; na njih bodo vadili skakalci smuške skoke in polete. Domače in inozemske

Svetovni skakalec Birger Ruud.

smučarje bo vadil priznani norveški strokovnjak Henry Oedegaard, ki je prevzel vodstvo skakalne šole. Ta 20letni visokošolec je doma iz mesta Oslo, ki se je do 1. 1924. imenovalo Kristiania. Na 25 meterski skakalnici bodo vadili v prvi vrsti začetniki in vsi tekmovalci, ki hočejo izboljšati slog, odskok in doskok. Na srednji pa bodo vadili s tremi zaleti skoke do 40, 55 in 70 m. Ta srednja skakalnica bo nudila temeljito pripravo za skoke odnosno polete na veliki skakalnici. Velika skakalnica pa bo do prihodnje velike mednarodne tekme preurejena takole: Zvišano zaletišče bo pred soncem zavarovano z vejami. Predelali so približno 3000 m³ zemlje in napravili nov most. Doskočišče bo razširjeno za 6 m, iztek pa gladko izravnali. Postavili so nov 25 m visok stolp za sodnike, fotografe, poročevalce in za objavo dolžine skokov.

V marcu bo v Planici zopet velika mednarodna tekma. Na to prireditve bodo povabljeni slavni inozemski skakalci, ki bodo po zagotovitvi norveške zveze dospeli k nam po slavnih tekmah v Holmenkolu ter zopet zaključili svoje zimsko udejstvovanje na naši veleskakalnici. Tu bodo gotovo preskočili 100 m ter ponesli nove lavorike v svojo domovino. Mladi so ti fantje, pa so res ptičji, saj letajo že od otroških let. Imajo pa že resne sotekmovalce v drugih državah. Tudi naši fantje lepo napredujejo in bodo še bolj. Zato bo skrbela naša nova skakalna šola v Planici.

Kaj pa vi nadebudni čitatelji smučarji — skakalci? Letos pač ne bo več mogoče gojiti malih skokov, zato pa bomo prihodnje leto obravnavali podrobno izvedbo smuških skokov. Ker pa bo marsikdo izmed vas najbrže gledal smuške skoke v Planici, zato naj končno omenim še nekaj o ocenjevanju skokov. Na ta način boste lažje razumeli in presojali izvedbo posameznih skokov, vpoštevajoč težko ocenjevalno službo. Sodnik mora mojstrsko obvladati vse zapletene tekmovalne predpise.

Za vsakega tekmovalca sta obvezna dva skoka, vendar pa dovoli vodstvo tekme lahko tudi poizkusni skok, ki pa ostane neocenjen. Razločujemo skok brez padca in skok s padcem. (Skok brez padca je vsak skok, pri katerem pride tekmovalec v polnem ravnovesju čez prehod v iztek sam; vsi drugi skoki so skoki s padcem. Skok s padcem je tudi, če se tekmovalec, da bi dobil zopet ravnovesje, z eno ali z obema rokama dotakne snega ali pa smuči.) Tekmovalca ocenijo po točkah. Oцени se dolžina in izvedba skoka. Pri izvedbi se oceni zalet, odziv, let, doskok, prehod k izteku, vse do zavora. Sodnik odbije tekmovalcu določeno število točk z ozirom na napake, ki jih je napravil pri skoku. Take napake so: pri zaletu (nepravilna drža, zaviranje hitrosti, padec), pri odzivu (prezgodnji odziv), pri letu (skrčena kolena, hoki preveč naprej, preglobok predklon, premalo naprej nagnjeno telo, nemirna ali trda drža telesa, povešene, prekrižane smuči itd.), pri doskoku (telo premalo nagnjeno naprej, trd, prenizek ali preširok doskok, padec pri doskoku odnosno pri prehodu k izteku).

BENEŠKI TRGOVEC

PO SHAKESPEAREJU IN LAMBU — PAVEL KUNAVER

Vslavnih Benetkah je nekoč živel žid Shylock. Bil je zelo bogat, ker je posojal denar trgovcem proti visokim obrestim. Pošteni ljudje so se ga ogibali, a najbolj gorak mu je bil beneški trgovec Antonio. Kjerkoli je srečal skopega žida, pa najsi je bilo tudi na živahnem mostu Rialtu, je javno očital Shylocku njegovo oderuštvo, kajti sam je bil zelo pošten človek in dobrega srca. S svojim premoženjem je pomagal ljudem v nesreči in nikdar ni od njih zahteval obresti. Žid Shylock je navidezno potrpežljivo prenašal njegove žaljivke in zbadanja, a v resnici je le čakal prilike, da bi se maščeval.

Antonia so ljubili vsi Benečani, med njimi je imel mnogo prijateljev. Najbolj pa je ljubil prijatelja Bassania, nekoliko lahkomišelnega, a dobrosrčnega ubožnega plemiča. Rad mu je posojal, a nikdar ni terjal denarja.

Bassanio je nekega dne prišel k svojemu prijatelju Antoniu in zaupal mu je, da si je izbral bogato nevesto. Bila je to Porzia, kateri je oče nedavno umrl in ji zapustil veliko premoženje. Porzia je tako slovela zaradi svojega bogastva in lepote, da sta jo prišla snubit tudi kraljeviča maroški in aragonski, a oba je zavrnila, kajti tudi ona si je izvolila za bodočega soproga plemenitega Bassania. Ta pa se je sramoval stopiti tako ubožen pred izvoljeno deklico. Zato je prosil Antonia, naj mu posodi tri tisoč zlatnikov. Ravno tedaj pa je imel Antonio ves svoj denar založen v blagu, ki se je nahajalo na njegovih ladjah na daljnih morjih. Svojega dragega prijatelja ni hotel pustiti v zadregi, in sklenil je, da si izposodi potrebno vsoto pri svojem sovražniku židu Shylocku.

Ko je Antonio izrazil židu željo, da naj mu posodi tri tisoč zlatnikov, je

zviti žid spoznal, da se mu nudi ugodna prilika za maščevanje. Vendar se je začetkoma navidezno branil in začel je Antoniu očitati njegovo vedenje:

»Gospod Antonio, kolikokrat ste me psovali na Rialtu zaradi mojih obresti! Sedaj prihajate k meni po posojilo. A jaz sem potrpežljiv, kakor je ves židovski rod. Pljuvali ste na mojo židovsko haljo, smatrali ste me za izmeček človeštva in suvali kot psa. Pa, gospod Antonio, ali ima pes denar? Ali naj vam p e s posodi tri tisoč zlatnikov? In zato naj se vam še klanjam?«

Antonio mu je ponosno odvrnil:

»Kar zopet te bom ozmerjal in obrcal po vrhu. Toda če hočeš, posodi nam denar, pa ne kot prijateljem, ampak kot sovražnikom. Tem lažje boš nato terjal globe.«

Toda zviti žid se ni dal oplášiti in je odvrnil:

»Ne razburjajte se. Posodil vam bom zahtevano vsoto s pomočjo svojega prijatelja Tubala. Toda pojdimo k notarju in tam podpišimo zadolžnico. Tudi ne bom zahteval od vas nobenih obresti; a če bi mi ne vrnil, mi boste za to plačali s funtom svojega mesa, in sicer si ga bom smel odrezati, kjer mi bo drago. Pa to je le tako, za šalo.«

Bassanio je branil Antoniu, naj te pogodbe ne podpiše. Žid pa je bil kar razžaljen in je pristavil:

»Kako grdi ste kristjani! Mislite o nas tako grdo, kakor ste sami! Saj funt človeškega mesa niti toliko ni vreden kakor kozje, goveje ali ovčje. Če ne marate usluge, pa pojdite!«

Bassanio je še branil, a Antonio je kljub nevarnosti, ki mu je grozila, podpisal pogodbo, da je le prijatelju pomagal v sili.

Ko je Bassanio prejel denar, se je brzo opremil z vsem potrebnim in odšel je v Belmont poleg Benetk, kjer je živela Porzia. Spremljal ga je prijatelj Graziano.

Ko je Bassanio prosil Porzio za roko, je prostodušno priznal, da je brez premoženja, ponosen pa je na svoj stari in slavni rod. Plemenita Porzia mu je odgovorila, da rada postane njegova soproga, ker visoko ceni njegov plemeniti značaj. Njeno premoženje pa je tako veliko, da ni treba, da bi ga imel še on. Želela je, da bi se njemu na ljubo potisočerala v vsem, v bogastvu in krepostih, da bi jo cenil tem višje. Vsa srečna je bila, da še ni bila prestara za učenje in da bo njen voljni duh sedaj sprejemal od njega, svojega gospoda in vodnika, vse lepo in dobro.

»Gospodarica sem tega lepega posestva, vladarica slugam in kraljica sebi; toda sedaj je vse to, ta lepi dvor, te sluga in jaz sama — vaše s tem prstanom, ki vam ga izročam. Nikdar se ne ločite od njega, nikomur ga ne dajte!«

Ves srečen je Bassanio obljubil, da ga bo le smrt ločila od prstana.

Tudi Bassaniev spremljevalec Graziano je v tem zaprosil Nerisso, Porzino družico, za roko in vsi srečni so sklenili, da se bo poroka obeh vršila ob istem času.

Ko je bila sreča na višku, je vstopil Antonijev prijatelj Salerio, ki je izročil Bassaniu pismo njegovega prijatelja. Porzia je opazovala Bassania, ko je čital prijateljevo pismo, in s strahom je videla, kako njen soprog bolj in bolj blede. Ustrašila se je, ker je mislila, da je Bassaniu umrl kdo od njegovih dragih. A Bassanio jo je poučil s temi besedami:

»V tem pismu so najneprijetnejše besede, ki so kdaj omadeževale papir. Priznal sem vam, da nimam drugega premoženja kakor plemenito ime. Toda povedati bi vam moral, da mi je moj najdražji prijatelj pridobil potrebna

sredstva od najbolj krutega sovražnika, žida Shylocka, in zastavil je funt svojega živega mesa, ki ga ima okrutnež pravico izrezati, če ne bi pravočasno vrnil izposojene vsote. In sedaj mi sporoča, da se niti ena od njegovih ladij ni vrnila. Vse so vzeli viharji!»

Nato je prečital še usodno pismo, ki se je takole glasilo:

»Predragi Bassanio! Moje ladje so se ponesrečile. Obveznica židu je zapadla in če jo poplačam, ne bom mogel živeti. Vse med nama je poravnano, da bi vas le še mogel videti ob svoji smrti. Toda ne prikrajšajte si veselja; če vas ne pregovori prijateljstvo, da pridete, ni treba, da bi vas moje pismo sililo.«

Plemenita Porzia je vzkliknila: »Hitite, moj dragi, da rešite dragemu prijatelju življenje. Krutemu židu pa ponudite dvajsetkrat toliko, kakor znaša dolg.«

V Benetkah so v tem zaprli plemenitega Antonija v ječo, a sam dož beneški se je zaman trudil, da bi pregovoril krvoločnega žida, da bi odstopil od svoje zahteve: funt živega mesa Antonija!

Tako je prišel usodni dan, ko se je zbral v doževi palači sodni zbor, da razsodi med Antonijem in židom.

V tem, ko so v Benetkah pripravljali za sodbo, je modra Porzia, Bassanijeva soproga, premišljala, kako bi pomagala prijatelju svojega moža; kajti zavedala se je, da grozi Antoniju velika nevarnost. Svojega soproga je sicer poslala v Benetke, tolažec ga, da naj zaupa v dobro stvar, a po kratkem premišljevanju je pisala znamenitemu pravoslovcu Bellariju, naj ji pošlje primerno obleko za pravoslovca, ker hoče sama zagovarjati na sodišču Antonija.

Tako je onega dne prišla Porzia preoblečena v pravoslovca v sodno dvorano, kjer so bili zbrani dož in senatorji, ter obtoženi Antonio in žid Shylock. Porzia je vročila dožu pismo učenega Bellarija, ki se je oprostil, da zaradi bolezni ne more priti sam na sodbo, da pa priporoča mladega, učenega doktorja Baltazarja — spretno preoblečeno Porzio — ki naj v njegovem imenu zagovarja Antonija. V spremstvu Porzie je bila Grazijanova soproga Nerissa, ki je bila preoblečena v pisarja.

Ko vse prošnje doževe, prigovarjanja in grožnje prijateljev Antonijevih niso mogle omečiti žida, ki mu je pravica dovoljevala, da izreže iz živega telesa Antonijevega funt mesa, in je krvoločnež že pričel brusiti nož, je dobila besedo preoblečena Porzia. Nihče je ni spoznal.

Porzia je najprej hotela omečiti žida z najlepšimi besedami. Priporočala mu je milost, kajti »milost je večja nego žezla moč, vladarju v srcu ona prestoluje in je prilastek samega Boga«. Toda žid je trdo zahteval, kar mu gre po pogodbi, ker obtoženec ne more plačati dolga.

Sedaj se je oglasil Bassanio, ki bi rad rešil prijatelja:

»Dam mu dvakratno, če treba desetkratno vsoto in svoje življenje!«

Toda Porzia mu je odgovorila, da postava v Benetkah tega ne dovoljuje in postave se ne smejo samovoljno izpreminjati. Shylock je mislil sedaj, da govori zagovornik — Porzia — zanj in ves srečen je vzkliknil: »Sam Daniel sodi tu! Vse časti ti, o mladi, modri sodnik!«

Sedaj je Porzia zahtevala, da pogleda še enkrat v pogodbo, in ko je to storila, je ponovno ugotovila, da ima žid pravico izrezati Antoniju funt mesa prav poleg srca. Nato pa ga je pozvala, naj bo usmiljen in naj vzame trikratno dolžno vsoto, ki mu jo ponujajo prijatelji. Toda žid je ostal trd kakor kamen.

(Dalje.)

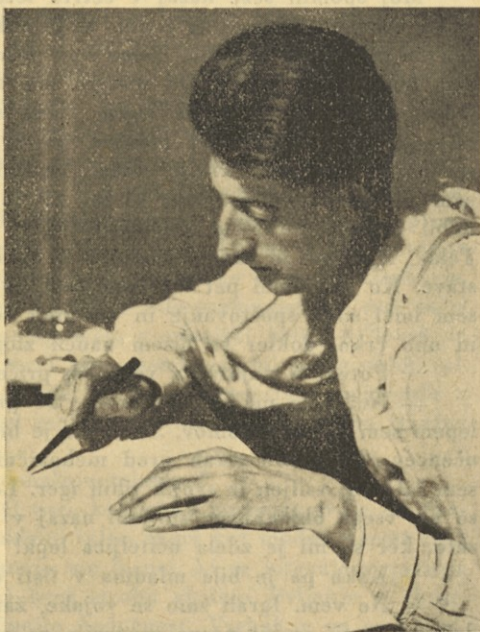
N A Š I S O D O B N I K I

TONE SELIŠKAR:

MIRAN JARC

Za letošnji božič je izšla njegova druga zbirka pesmi »Novemberske pesmi«. Majhna, drobna, bela knjižica pesmi! V teh naših težkih časih, ko se vaši očetje bore za košček kruha, v teh mračnih dneh, ko se plazita nezaposlenost in glad kakor dve potuhnjeni zveri mimo naših domov, me je ta bela, drobna knjižica radostno presenetila. Zdelo se mi je, kakor da bi se nad dolgočasno, opustošeno in zapuščeno polje nenadoma dvignila drobna ptica pod nebo. Pesem v teh težkih dneh! In vselej, kadar je človeku težko, vselej, kadar ga življenje tlači, v vseh hudih urah mu je pesem najbližja srcu. Pesem je dobra, pesem je kakor nežna dlan, ki gre preko mračnega čela, pesem je vsa srčna in lepa. Pesem je tudi žalostna in vesela, preroška in pobožna, junaška in nežna, pesem je najvernejša podoba človeškega srca. Kdo bi je ne bil vesel!

Naš narod je majhen, v mozaiku evropskih ljudstev ga je težko najti, pa vendar je žilav, ves kreposten in življenjski. In če zablesti v tej peščici slovenskih mož ime umetnika, ki govori in piše svojemu ljudstvu, je s tem imenom povezano tudi že vse njegovo življenje. Sleherno ime slovenskega umetnika nam ne prestando priča, da je umetniški poklic v našem narodu izven vseh drugih poklicov, poklic, ki pravzaprav ni poklic. Delo umetnika je še vedno delo, ki stoji izven vsake tarife, tvegano delo, s katerim si lahko prislužiš tudi revščino, posmeh in zaničevanje. Naši umetniki so uradniki, profesorji, učitelji — to so poklici, ki se cenijo in plačujejo in ko pridejo iz svojih uradov domov, se preleve v literate, v slikarje in skladatelje. In če ti ljudje vendarle ustvarjajo, je to znak sile umetniškega zanosa, ki ga ne more uničiti borba za njih vsakdanji kruh. Umetnost pa je grenek kruh. Ivan Cankar, ta naša najbolj značajna literarna osebnost, je vse svoje življenje živil v obupnih razmerah. Spomenik, ki mu ga bodo postavili, ta kos kamna bo trdna priča, da je kamen dražji, ko vse življenje onega, ki je v tem kamnu upodobljen. Hvaležnost naroda —?

Miran Jarc.

Jarca ne najdeš zlepa. Čez dan je v uradu, zvečer se odpelja v Krtino, kjer stanuje. Telefon? Telefonski razgovori so hladni kakor brez duše. Pisma? Pisanja se vsak rad otrese! Torej kavarna. Pri »Slonu«. V tej kavarni se zbirajo

poslovni ljudje. Ljudje, ki barantajo na debelo in drobno. Trgovci, potniki, mešetarji in branjevci.

Med vsemi temi enostavnimi obrazy, ki so hladni kakor številke, s katerimi merijo in trgujejo vse življenje, je Jarčevo asketsko obličje kakor stvaren privid, ki ga nikakor ne moreš postaviti v okvir teh borzних klicajev. Visok je in slok, s svojimi dolgimi rokami lovi po zraku in je celo potrpežljiv s teboj. Cigareta in črna kava in razgovor se razpleta mirno in točno in vse, kar pove, je kakor zapisano. Takole:

— Na ta svet so me prinesli 5. julija 1900 v Črnomlju, v družino, kateri je bil moj oče c. kr. sodnik, potomec ugledne in bogate meščansko-kmečke hiše z Medvod na Gorenjskem. Moja mati pa je bila hčerka preprostega mizarja- obrtnika iz Ljubljane. Žena, ki je bila zelo mehka, čustvena in srčno dobra. Mati je bila tista, ki se ji moram zahvaliti za življenje, kajti, ko sem bil eno leto star, sem zbolel na smrt, tako da so vsi z zdravnikom vred napravili križ čez moje življenje. Toda moja mati ni hotela slišati o smrti in z brezprimerno silo jo je odgnala!

Moj spomin seže nazaj v četrto leto. Spominjam se, da sem bil vedno poleg črnomelske mestne godbe, ki je enkrat na teden igrala pred Posojilnico. Glasbo sem ljubil nad vse. Doma sem posnemal trobentače in bobnarja. Hkrati sem hotel imeti teater. Od matere sem slišal, da igrajo v čitalnici na odru. Oder, ki ga do takrat še nisem videl, sem si predstavljal kot širok, dolg, obtesan hlod, vodoravno položen na dva stebra, in po tem »odru« so se sprehajale maskare: kralji, vitezi, kraljične, razbojniki itd. — vsi oni, kar sem jih poznal iz pravljic, ki mi jih je pripovedovala mati. Za božič sem dobil majhno lutkovno gledališče, ki je imelo osebe in kulise za »Viljema Tela«. Mati me je naučila besedila in tako sem prirejal očetu in materi predstave. Ko sem imel pet let, sem znal že za silo čitati. Do očetove knjižnice sem imel silno spoštovanje in venomer sem vpraševal mater ali očeta za to in ono črko, dokler se nisem naučil zlogovati posameznih besed.

— Potem si najbrže z veseljem pričel hoditi v šolo?

— Ne! Šole me je bilo groza. Že prvo uro sem zbežal iz šole. Kar na lepem sem jo ocvrl domov. Strah me je bilo črne table, zelenih klopi in nemih učencev. To je bil strah pred mehaničnim kolektivom (roke na klopi!), ki sem bil vanj vsiljen iz svojih tihih iger. Le s težavo, s prošnjami in grožnjami so me vsega objokanega spravili nazaj v šolo. V šolo sem potem rajši hodil, zato, ker se mi je zdela učiteljica lepa!

— Kako pa je bila mladina v tisti dobi?

— Ne vem. Igrali smo se vojake, žandarje. Redki avto, ki je švignil po državni cesti, je bil prava senzacija za vse. V šoli smo morali biti pokorni, negibni. Takrat sem se tudi začel učiti vijoline. Po enem letu sem že igral ob spremljevanju klavirja razne skladbe iz svetovne literature.

Četrty razred sem obiskoval v frančiškanski šoli v Novem mestu, kamor smo se preselili. V tem razredu sem čital predvsem potopise. Živel sem precej odmaknjen od sošolcev, posebno od onih, ki so bili površni, krepki in hrupni. Družil pa sem se z zapostavljenimi in s takimi, ki so bili v kakem oziru čudaki. Z njimi sem prirejal gledališke predstave, z njimi sem se razgovarjal o čudežih tehnike, toda večina ni imela smisla za take stvari. Novo mesto leži prav od sveta. Skrito je in zatohlo. Zato ni čuda, če se je v takem okolju še bolj povečalo moje samotarstvo in moje nagnjenje do umetnosti. To nagnjenje mi je posebno netil oče, ki je bil dolga leta moj najboljši drug. Vsak večer

me je vodil na sprehod. Govoril mi je o velikih pisateljih in glasbenikih, češ, samo to so pravi ljudje.

Prva knjiga, ki sem jo v življenju čital, je bila pripovedka »Jama nad Dobrušo«, zatem pa »Pripovedka o vetru«. V četrtem razredu osnovne šole sem prečital vsega Jurčiča in Sienkievičev »Z ognjem in mečem«. V prvi gimnaziji sem pričel čitati nemške knjige, predvsem romane J. Vernea, ki mi je mnogo, mnogo pomenil, medtem ko mi je bila ta leta prav zoperna vsaka literatura, posebno pa pesmi o škrjančkih, o naravi in podobnem. Preko Jules Vernea sem zašel v čitanje knjig o tehniki, elektriki, optiki, astronomiji in ukvarjal sem se tudi z eksperimenti. Šele v peti gimnaziji sem se ves predal literarnemu čtivu. Od tedaj pa do mature sem čital zelo mnogo. Naj omenim le nekaj svojih simpatij: Dostojevskij, Gorkij, Flaubert, Verlaine, Jacobsen, Maeterlink. Od slovenskih pa Ivan Cankar, Oton Župančič, pa tudi Joža Lovrenčič in Ante Debeljak. Še pozneje na univerzi sem se bavil s filozofijo (kot četrtošolec sem proučeval dela o hipnotizmu in spiritizmu!) in se seznanil s teozofsko in antropozofsko literaturo in s svetim pismom. In tako sem dokončal univerzo (slavistika in romanistika) in še abiturientski tečaj, da sem se usposobil za službo v banki, čeprav je bil moj ideal postati knjižničar. Študiram pa še vedno in v vse smeri: proučeval sem literarne zgodovine najrazličnejših narodov, baval sem se s študijem verskih sestavov, ukvarjal sem se z zgodovino in socialnimi vprašanji. Vse to pa živo, ne leksikalno!

— Po vsem tem bi sklepal, da si pričel pisati zelo zgodaj?

— Ko mi je bilo osem let. Takrat sem napisal zvezček — zaljubljenih pesmi, ki bi jih danes neznansko rad videl. V prvi šoli pa sem pisal fantastične povesti, ki jih je ilustriral moj tovariš Božidar Jakac. V četrti šoli sem pričel pisati prozo in pesmi. Prva tiskana moja stvar je izšla, ko mi je bilo petnajst let. Vse to so bile pesmi, deloma vplivane od francoske lirike in Cankarja, deloma pa izraz ljubavnih občutij. Šele ko mi je bilo osemnajst let, sem začel iti v svojo smer, ki se je pozneje izoblikovala v pesniški zbirki »Človek in noč« — v ekspresionizmu. Pravzrok vsem tem pesmim je bil poleg oblikovalnega nagona metafizični nastroj moje biti, ki se je neprestano pogrezala v pravprašanja življenja. Sicer pa je del mojega življenja precej točno izražen v mojem romanu »Novo mesto«.

— Radoveden sem, kako sodiš današnjo mladino?

— Zelo malo imam stika z njo. O tisti, ki plehko posnema svoje meščanske vzglednike z vsemi njihovimi navadami (ples, šport kot modna norost itd.) ne govorim, ker me ne zanima. Zanimajo me le oni, ki se lotevajo vprašanja o preobrazbi človeške družbe, oni, ki brez strahu gledajo življenju v obraz, oni, ki hočejo lepšo, boljšo in pravičnejšo bodočnost. Vsekakor pa se bojim, da je današnja mladina precej oddaljena od umetnosti in se bojim, da ne bo njih bodočnost brezdušna, da bo preveč le samo razumska.

Sodobni mladini svetujem naj čita v prvi vrsti življenjepise zgodovinskih osebnosti, iz katerih bo spoznala, kako je vsak človek povezan s svojo dobo in kako so gospodarske razmere povezane s kulturnimi in družabnimi. Dalje naj s pridom čita Ruse in socialne pisatelje (Gorkij, L. Sinclair, Tolstoj, Gogolj), od Slovencev pa vse, kar izide knjižno pomembnejšega!

Kako da živim? Nekoč, ko sem bil še »skrivnostni romar«, sem preživljal dneve v banki, večere v družbi tovarišev, ali v kavarni, na sprehodih, kino in gledališče sta mi bila v odmor in v vzpodbudo. Danes je z menoj drugače. Mesto sem zamenjal z deželo, z vasjo. V kraju, kjer imam v izobilju

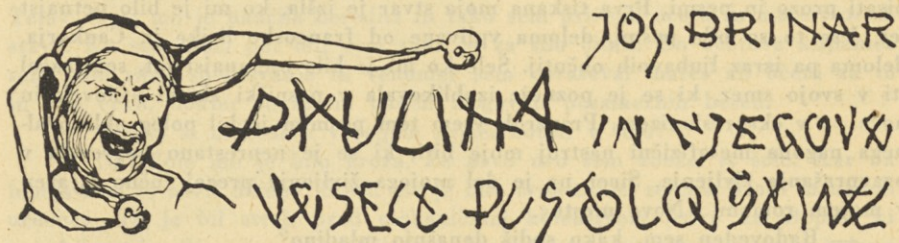
gozdove, vrt, sadovnjak, travnike in potočke... živim ob svoji ženi in hčerki. Zato so moji večeri vse lepši, zakaj življenje v pokrajini, kjer ni literarnih debat, kjer srečavam le ljudi, ki stokajo zaradi davkov, zaradi popolnega gospodarskega poloma, o, to življenje poleg otroka je stokrat plodnejše zame kot človeka in pisatelja.

— Ali mi poveš še kako in kdaj delaš?

— Zimski meseci so zame zguba. Šele s spomladjo se prične moje delo. Toda komaj dve uri na dan. Kajti čez dan sem v Ljubljani v službi, na večer pridem šele do časa. Takrat skušam pisati. Križ je, ker se tolikrat koncentracija razbije zaradi zunanjih vzrokov. Pišem čedalje bolj počasi in, recimo, težavno, ker se bojim za vsak stavek, če drži, to se pravi, če je izraz notranjega ritma v meni. Pišem šele takrat, kadar se je po dolgih tednih, včasih tudi mesecih v meni nabrala posebna, dejal bi oblikovalna napetost, nahranjena s tisočnimi vtisi, podobami in dogodki iz resničnega življenja, spremljanega s čustvi in mislimi, ki so se mi porajale ob stiku z resničnostjo. Kadar doseže ta napetost višek, tedaj imam občutek, da me je zajela neka godbenost in prvi akord te godbenosti je tudi prvi stavek. Če ta prav zazveni, tedaj se sproži zadržani plaz in film se razvija. Če pa prvi stavek le še ne gre in ne gre, je to znamenje, da še ni prišla ura in delo moram odložiti. Vse dotlej, dokler pa ni stvar končana, nimam miru.

Tako mi je pravil, potem pa je pogledal na uro. Na avtobus je moral. Ves je živahen in poln vere v svoje delo. Mislim, da nam bo še mnogo lepega napisal.

Sosedje pri drugi mizi so se pričekali zaradi provizije.

(Nadaljevanje.)

2. PAVLIHA SLUŽI ZA HLAPCA.

NA SEJMU, KJER Z BATINAMI SILIJO ČLOVEKA, DA MORA SLIVE JESTI.

Ko je Pavlihova mati videla, da se sin le zategadelj ukvarja s čevljarstvom, ker se ne upa pokazati na cesto, ga je dala v sosednjo vas kmetu služiti za hlapca.

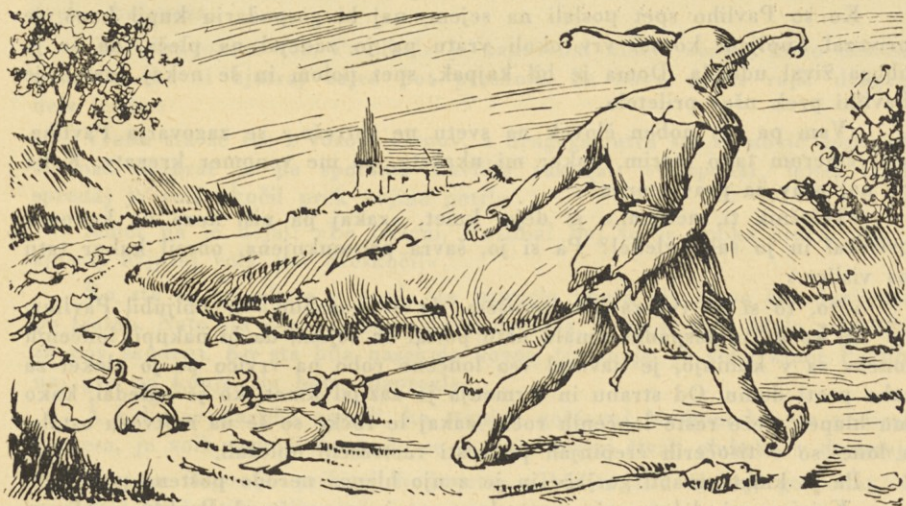
Njegov novi gospodar ga je nekega dne poslal na sejem v Novo mesto, da bi mu naj kupil par mladih pujskov. Kljukec je kupil dva mlada okrogla prašička ter ju je vtaknil in zavezal v vrečo. Nato je naprosil voznika, ki je bil iz njegove vasi tudi na sejmu, ako sme naložiti vrečo na njegov voz. Voznik mu je dovolil, in Pavliha je vrgel vrečo na voz pa se odpravil pohajkovat po sejmišču. Ustavil se je pred kmetičem, ki je imel košek dišečih zrelih sliv na prodaj, pa se je kar meni nič tebi nič začel gostiti z okusnim sadjem.

»Hej, pobalin, kaj pa počenjaš?« se je kmetič zadrł nađenj.
»No, saj vidite, slive zobljem!« je odvrnil Pavliha, kakor da je to čisto ob sebi razumljivo.

»Čak, ti že pokažem,« je vzrožil prodajalec ter začel z gorjačo strojiti burkežev hrbet.

Pavliha pa je kar mirno še naprej posegal v košek in slastno používal slivo za slivo, četudi je kmetič neprestano s palico opletal, tako da se je nabrala gruča gledalcev, ki so se krohotali čudnemu prizoru.

Ko je bilo Pavlihi sliv in batin dovolj, je obrnil h krohotajočim se gledalcem ter jim rekel: »To vam je sejem, da nikjer takega! Tu silijo z batinami človeka, da moraš toliko sliv pojesti, da bi skoraj počil.«

KAKO JE PAVLIHA PUJSKE IN FIŽOL, PA KOZO IN LONCE S SEJMA SPRAVLJAL.

Voznik je bil medtem naložil na Pavlihovo vrečo še drugih reči: zabojev, skrinj in druge težke robe; saj ni vedel, da sta v vreči dva živa pujska. Ko je bil voz do vrha poln, se je voznik vsedel na vrhnji zaboj in Pavliha poleg njega, pa sta veselo oddrdrala domov. Ko je Pavliha doma vrečo odvezal, sta bila prašička že trda, ker sta se bila zadušila.

Gospodar je oštel burkeža, kar se dá, pa mu je dejal: »Kadar kaj takega kupiš, tepček, moraš pred sabo domov gnati. Saj samo od sebe rado pred tabo teče!«

»Že prav, to si za ušesa zapišem,« odgovori Pavliha ves poparjen.

Kmalu nato so spet poslali Pavliho v mesto na sejem, naj bi kupil vrečo fižola. Ko je domov grede prisopihal na vrh klanca, se je spomnil, kako mu je bil gospodar naročil, da mora tisto, kar kupi, pred sabo gnati, češ, saj samo od sebe rado teče. Kar ročno je razvezal vrečo in jo vrgel pred noge, da se je fižol sesul in se veselo trkljal nizzdol po bregu. Prazno vrečo je nato vrgel čez pleča in moško odkoračil domov.

Ko je kmet ugledal prazno vrečo, je začuden vprašal: »No, Pavliha, kje pa imaš fižol?«

»Eh, fizički bodo kar kmalu prišli! Vrh klanca sem jih iztresel, pa so se tako veselo trkljali po bregu navzdol; še goniti mi jih ni bilo treba pred sabo!«

To je, kajpada, kmeta neznansko ujezilo pa je Pavliho ozmerjal, da se je kar tema delala.

»Ej očka, kaj bi se jezili in se kregali!« je tolažil burkež. »Saj ste sami naročili, takrat, ko sem bil pujska domov pripeljal, da taka stvar sama pred človekom teče. Zato pa sem zdaj storil po vašem nasvetu, a vam zopet ni prav. Človek res ne ve, kako bi, da vam ustreže!«

»Ti si mi prava prismoda,« dé kmetič nato, »tako stvar moraš z motvozom povezati in si na pleča oprtati.«

»No prav, to si dobro zapomnim,« zagotovi Pavliha kmetu.

Ko so Pavliho spet poslali na sejem, naj bi gospodarju kupil kozo, je privezal kupljeni kozači vrv okoli vratu pa jo zadejal na pleča, da se je uboga žival udušila. Doma je bil kajpak, spet polom in še nekaj gorkih je Pavlihi prek ušes priletelo.

»Vam pa res noben človek na svetu ne ustreže,« se zagovarja Pavliha, »saj zmerom tako storim, kakor mi ukazete, pa me venomer kregate. Kako pa naj prav za prav storim?«

»Teležnik ti, neumni,« je dejal kmet, »zakaj pa nisi koze na konopec privezal in jo sabo vlekel? Pa si jo, šavra prismuknjena, obesil kakor tatú na vislice.«

»No, to si pa res za uho zapišem, da ne pozabim,« je obljubil Pavliha.

In ko ga je gospodar kmalu nato poslal na sejem, da bi nakupil lončenih loncev za v kuhinjo, je navezal vso lončeno robo na vrvico pa jo vlekel za sabo proti domu. Od strahu in strmenja je zazijal kmet, ko je ugledal, kako mu hlapec vleče rešto lončenih ročk; zakaj le ročke so še na motvozu ostale, a lonci so v tisočeri črepinjah po cesti raztreseni obležali.

Pa je kmet zgrabil gorjačo in je z njo hlapca nerodo pošteno premlatil.

»Krivico mi delate, oče gospodar,« se je opravičeval Pavliha. »Ali mi niste onega dne veleli, da naj bi bil kozačo na motvozu za sabo privlekel? Ko pa zdaj storim z lonci po vašem ukazu, je pa spet ogenj v strehi. Kdo naj ustreže vašim željam, ko ukazujete danes tako, jutri drugače! Tako muhastega gospodarja res še ni videl svet.«

Tako je Pavliha godrnjal in se hudoval pa si je odšel poiskat nove službe.

KAKO JE PAVLIHA ZASEGLJIVE PLEMIČE NA OSLA POSADIL.

Nekoč je Pavliha šel s svojim novim gospodarjem na polje, da bi zelje sadila. Pa jima prijezdijo trije plemeniti gospodiči naproti. In vpraša prvi plemič iz objestne prevzetnosti Pavliho: »Kaj mi daš, fantè, ako ti dokažem, da nisi človek, ampak zeljna glava.«

»Ničesa vam ne dam za vašo razlago,« mu odvrne Pavliha, »kajti takih zastavic znam jaz sam več kot vi vsi trije.«

Plemiču se je čudno zdelo, kako bi takle kmetavzarski fantalin se znal kake šaljive iznebiti. Zato ga je pozval: »No, fantè, pa povej katero!«

»Veste li, plemeniti gospodiči, zakaj so vaši trije sedli prav za prav tri mule?« je vprašal Pavliha.

Plemiči niso vedeli razlage pa so hoteli, naj jim Pavliha sam razreši vprašanje.

»Ejhata vendar,« se je čudil navihaneč, »mar ne veste, da tisto, kar je na sredi med konjem in oslom, že zmerom imenujemo mulo?«

Ošabnim plemičem so se zavihali nosovi, pa so brzo oddirjali svojim potem.

Kmet gospodar pa se je čudil svojemu novemu hlapcu in njegovemu nabrušenemu jeziku.

ZAJEC PRINAŠA NESREČO, VOLK PA SREČO.

Nekega jutra se je gospodar odpravil s Pavlihom v gozd, da bi pripeljala voz lesa domov; zakaj hotel si je postaviti nov skedenj. Pavliha je zajahal konja, kmet pa je sedel na lojtrnice. Kar jima je skočil zajec pred vozom preko kolovoza.

»Kar brž obrni voz, Pavliha!« je zapovedal kmet; »zakaj hudo nesrečo pomeni, ako ti zjutraj zajec pot preskoči. Se bova danes rajši drugega dela lotila.«

Vrnila sta se res z vozom domov, a drugega jutra sta se novič odpravila v gozd. Tokrat je pa spotoma Pavliha zaklical: »Gospodar, lejte, tamle spredaj je volk skočil prek najine poti!«

Kmet pa je dejal: »Le poženi, Pavliha! Saj to je velika sreča, ako ti zjutraj najprej volk pot preskoči!«

Ko sta se pripeljala v gozd, sta izpregla konja, da bi se čez dan pasel po fratah. Nato sta jela pridno podirati drevesa, ki so se jima zdela pripravna za nov skedenj. Ko sta bila nasekala dovolj tramovja, je velel kmet Pavlihi, naj gre po konja, da bosta napregla.

A kako se Pavliha začudi, ko stopi v goščavo! Medtem ko sta podirala drevesa, je volk zadavil konja in se je zažrl mrtvi živali globoko v drobovje.

Na vso sapo je prihitel h kmetu: »Pridite brž lèskaj, gospodar, in poglejte! Sreča tiči v konju!«

Kmet ni razumel, kaj hoče, in je vprašal: »Kaj česnaš nekaj o sreči?«

»Le hitro balite,« je Pavliha priganjal, »le hitro, da vam sreča prej ne uide!«

Kmet je letel na vso moč in je baš še prav prišel, da je videl, kako tiči volk konju v vampu ter trga drobovje.

»Ubogi moj šarec, oj!« je vzdihoval in jadikoval kmet.

Pavliha pa je dejal: »Očka, ako bi bili včeraj pustili, da bi se bila peljala po poti za zajcem, bi vam dolgouhec gotovo ne bil šarca požrl. Zdaj ne vem drugega svetovati, kakor da hitim brž domov po vranca, ki ga imate v hlevu, pa da z njim zapeljeva domov ostanke mrtvega šarca in tako vsaj njegovo kožo rešiva.«

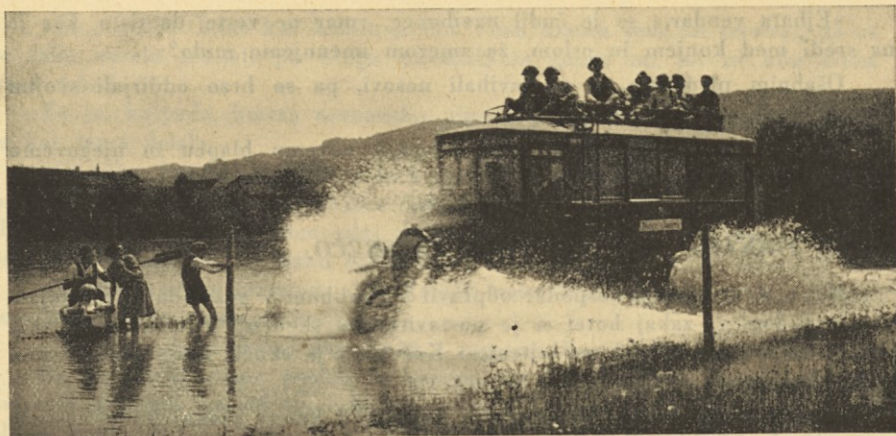
Tako sta tudi storila. In ko sta se vračala z žalostnim tovorom, je Pavliha, jezdeč na vrancu, zapel:

»Ob zôri jezdi v boj junak,
da Turke zmlati in nabije.

Čez pot priskače zajček-siromak,
nazaj jo brž junak ulije.

Oj mlad junak, oj zal junak!«

(Dalje.)

Ob poplavi na cesti iz Krškega v Novo mesto.

VIKTOR PIRNAT:

MED KRKO IN SAVO

I. PREKO KRŠKEGA V NOVO MESTO

Med najzanimivejšimi vožnjami z železnico je v Sloveniji brez dvoma vožnja skozi Savsko sotesko. Tako sem v Ljubljani zamenjal počasnega Dolenjca z urnim brzcem via Zidani most—Zagreb. Tam pri Zalogu zavalove griči, ki so okoli Kresnic posuti s snegom cvetja. Za Litijo se pričanja obzorje vedno bolj ožiti, strme stene stiskajo deročo Savo v ozko korito in le za železniško progo in cesto je še prostora v tej naravni gneči. Sava se peni in jezi, ker ji je zavrt pot. Mogočne pečine mole na mnogih mestih iz njene razburkane površine, ki se drugod spet umiri in zgledi zdaj kristalno čista, pa spet umazana brozga. Ozka pot se vije na nasprotnem bregu skozi grmovja. Vlak pa drvi dalje mimo Trbovelj in Hrastnika in se prvič ustavi šele na Zidanem mostu.

Živahno vrvenje vlada vedno na tem važnem železniškem križišču. V nekaj minutah je vlak mimo Radeč, ki se postavijo z razvalinami Starega gradu. Pripadal je znamenitim Ostrovrharjem. Ti so bili poleg Turjačanov v srednjem veku najstarejši kranjski plemiči. Za vasjo Loka se prikaže v daljavi visoka dvogrba strma gora. Na vsakem vrhu cerkvice. Najvišja gora na Dolenjskem, očak Kum. Pa tebi drugič naš obisk, danes samo iskren pozdrav! Nekam širji postaja svet, četudi še vedno ozek. Zadivi potnika pogled na slikoviti Sevnški grad, ki se odeja v novo zelenje. Malo dalje drugo presenečenje, mogočni grad Rajhenburg, zdaj samostan oo. trapistov, reformiranih cistercijanov. Tam gori je zibelka slavne čokolade, trapistovskega sira in likerjev »trapestina«. Tudi vam o priliki obisk! Danes pa le še postajo dalje. Že drčimo v ravnino in obzorje se mahoma razširi in že škripljejo zavore. Onstran se natega vrsta hiš vzdolž prodnate Save, nad naselbino vinogradi in šume. Čez Savo je položen most in malo višje od njega se ustavi vlak. Postaja Videm-Krško.

Na levem bregu Save obstanemo. Nekdaj v zelenem Štajerju. Ljubka vasica Videm se skriva med cvetje in mlado zelenje, za njo se vzpenja 487 m

visoka vinska gorica Sremič, ki rodi izvrstno kapljico in na skrajnjem obronku te gorice požmigava izza trtja pisani božji hram rajhenburških menihov.

Videm se diči z velikim in lepim šolskim poslopjem in več ponosnih domov priča o pridnosti tamošnjega prebivalstva, ki je ljubeznjivo in gostoljubno. Tudi lastno pošto ima Videm. In na prav idiličnem prostoru. Zadaž kopa Libna s cerkvico na vrhu, med Sremičem in Libno pa prijazna dolinica, ki jo zapira vasica Resa. Le cerkveni zvonik moli iznad morja zelenja. Vabljev pogled, da se človek kar težko loči od njega.

Šele pod rajhenburškimi vinogradi se razširi prej ozka soteska ter mahoma preide v prostrano Krško polje. Sava ni več stisnjena med ozke bregove, razmaknejo se njeni bregovi in umirjena hiti proti Brežicam in Zagrebu. Kot bi se hotela odškodovati za prej omejevano prostost, tod kaj pogosto prestopi bregove in se razlije tja do krških hiš. Droben pesek označuje, kako daleč sega njena oblast. Za kopanje so tam naokoli idealni prostori. Naletiš na zavarovana zatišja s plitvim obrežjem, da ima tudi deca svoj prostorček v vodi. Kot velika morska plaža se vleče prodnati breg vzdolž obeh bregov in sonce pripeka ko na jadranskih obalah.

Ker v širini ni bilo prostora za človeške naselbine, so se ob savskem obrežju razvrstile hiše in nastala je prava pravcata dolga vas z eno samo ulico, na vsaki strani vrsta hiš. Le ponekod so se nagnetle stavbe še izven te vrste.

To je Krško, 458 let staro mesto, važna srednjeveška utrdba. Nad njo je kraljeval mogočen grad, ki je danes komaj še razvalina. Bil je nekaj časa tudi v posesti rodbine Valvazorjev. In slavni naš kranjski potopisec Ivan Vajkard Valvazor je razočaran in strt tudi preživel svoje zadnje dni v tem mestecu ter sklenil življenske račune 28. maja 1641. v za tedanje razmere bogati meščanski enonadstropni hiši na gorenjem koncu mesta. Bila je njegova last. Spominska plošča se ozira na mal kstanjev drevored ob savskem obrežju.

Prijeten je sprehod ob Savi doli do velikega lesenega mosta, ki veže nekdanjo Kranjsko z bivšo Štajersko, Krško z Vidmom. Na tem koncu mesta pritegne oči ponosna zgradba, hiša dobrotnice Krškega mesta ge. Hočevanje, danes Bonova domačija. Bogati krški meščan in prijatelj šole je zgradil 1877. leta na drugem koncu mesta v bližini Valvazorjeve hiše veliko šolsko poslopje, kjer imata prostor osnovna in meščanska šola. Slednja je bila pred prevratom menda edina tostran Save. Za vzgojo mladine se do leta 1786. ni brigal nihče. Pričeli so s šolo imenovanega leta oo. kapucini, ki so jih naselili v Krškem leta 1639. Nekako sredi mesta jih loči od ceste visoko obzidje. Njihova cerkev je zanimiva in zelo lepa. Mladino so poučevali do leta 1803.

Kot vsa tedanja mesta, se je moralo tudi Krško v prejšnjih stoletjih boriti za svoj obstanek s krutimi Turki, z upornimi kmeti, s kužnimi boleznimi in z verskimi prepiri. Sredi 17. stoletja je divjala v teh krajih kuga in da bi se odkrivali te strašne šibe božje, so postavili pobožni meščani na bregu nad mestecem cerkev sveti Rozaliji v čast. Sredi samega trtja bdi ljubki božji hram še danes nad mestom in mu veča prikupnost. Više gori se bohota slavna Trška gora s cerkvico sv. Jožefa. Obe dolenski Trški gori sta znameniti po svojih položajih in po svoji kapljici; novomeška in krška Trška gora sta simbol pristnega in neprecenljivega dolenskega cvička.

Velika redkost je danes in zelo iskana posebnost prvo slovensko sveto pismo, Dalmatinova biblija. Leta 1583. jo je prvi poslovenil sin revne krške matere, kasnejši slovenski duhovnik in protestantovski pridigar Jurij Dalmatin. Rojen je bil okoli leta 1550.

Pa Krško se ne postavi samo z njim in z Valvazorjem. Nekako v Dalmatinovem času je živel v Krškem in poučeval sinove dolenjskih graščakov dolenjski rojak Adam Bohorič. On in baron Ivan Ungnad sta Dalmatinu tudi pomagala pri prevajanju svetega pisma. Bohorič pa ima velike zasluge z izdajo prve slovenske slovnice. Po njem določeno pisavo so uporabljali Slovenci skoro 300 let. Bohoričica je imela za sedanjo črko c — z, č — zh, s — f, š — fh, z — s in ž — sh. Dovolj najdemo še starih knjig s to pisavo.

Ljubitelj starih znamenitosti si bo še ogledal svojevrstni mestni grb, ki predstavlja na višnjem polju z zelenim goratim ozadjem na eni polovici sv. Janeza Evangelista, držečega v roki kelih s tremi kačami, na drugi polovici pa sliko mesta. Mestni sodnik, ki je v srednjem veku vedril in oblačil nad Krškim in Krčani, je nosil v znak svojega dostojanstva srebrno in pozlačeno sodniško palico, ki jo tujcu v Krškem radi pokažejo.

Krška dolina.

Ljubljanski izletnik lahko napravi izlet na Dolenjsko tako, da vidi v enem dnevu pol Dolenjske. Z vlakom v Krško, z avtobusom dalje v Novo mesto in z vlakom nazaj v Ljubljano. Izlet se v resnici izplača ter je vreden stroškov in napora. Avtobus rabi pičli dve uri z vsemi številnimi vmesnimi postajami do 41 km oddaljenega Novega mesta.

Že s savskega mostu se nudi krasen pogled čez širno Krško polje tja preko do tihih Gorjancev. Uskoško gnezdo Stojdraga nagajivo mežika vrh vzhodnih gorjanskih robov, Opatova gora se leno boči nad otoško Kostanjevico. Ko pa zaviješ z avtobusom iz mestnih zidov, se ti kaj kmalu razklene pogled še vse širji in veličastnejši. Tja preko najvišjih gorjanskih vrhov, preko tajinstvene Kukove gore, Trdinovega vrha, hiti pogled do Kočevskega hribovja. Med bujnim zelenjem obcestnega drevja hiti avtobus in se ustavi v veliki in snažni vasi Leskovec. Daleč preko sto hiš šteje vas, za dolenjske razmere veliko število. Lepa gotška cerkev je sedež dekanata. Prizidano kapelo je 1668.

leta zgradil Herbert Turjaški. Okoli cerkve je staro pokopališče. Kraj napravi na tujca najboljši vtis.

Zunaj vasi te sprejmejo na desni ljubki grički z vinogradi, skozi levo okno pa zreš na samo ravnino in plodno polje do Brežic in preko do Kostanjevice. Sava in Krka se vijeta po tej planjavi ter se združita pri Brežicah. Nekje v bližini naše poti je bila vas Drnovo. Med Drnovim in vasjo Vihre je stalo nekdanje keltsko-rimsko mesto Neviodunum. Zvezano je bilo s tedanjo Emono z belo cesto, po kateri so koračile rimske legije preko utrdbe Praetorium Latobiorum (Trebnje) in mesta Crucium (Krško polje) v Neviodunum. Še so vidni sledovi rimske ceste kot se tudi najdejo izkopine starega rimskega mesta.

V misli davne prošlosti zatopljeni komaj opazimo, da smo prešli Vélíko vas in njen stari grad. Za ostrim ovinkom nas zadivi na levi skrbno gojen gozd. Iz grmovja se utrne lovec. Brez plena je še, čeravno je po tem prostranem lesovju divjačine na izbiro. Gozd se vleče skoro v neskončnost čez samo širno ravnino. Močviren je svet tod. Izvrstna prilika za napravo ribnikov. Pa ljudstvo je ubožno, kdor nima gozda v bližini, in teh je razen Krakovega malo, mora vlačiti les iz daljnih Gorjancev. Prašičem, perutnini in močvirnim pticam je ta pokrajina silno všeč. Za lovca raj, le izgubi se v neskončnem mračnem lesovju kaj lahko in brodi ves dan in vso noč, da pride do ljudi. To je skrivnostni gozd Krakovo.

(Dalje.)

M L A D I N A P I Š E

HRIBOVŠEK BOGOMIR, mešč. šola, Trbovlje:

SV. BARBARA V TRBOVLJAH

Kakor vsako leto, tako so tudi letos rudarji proslavili god zaščitnice sv. Barbare. To češčenje izhaja še iz onih časov, ko so si razni stanovi izbirali svoje zaščitnike. Tako so si tudi rudarji izbrali svojega zaščitnika oziroma zaščitnico.

V tistih časih skoro ni bilo rudarja v revirju, ki se ne bi udeležil povorke, dočim jih danes precej izostane. Tudi kmetje so se zanimali za ta praznik, dobro vedoč, da je ves njihov obstoj odvisen v prvi vrsti od delavca, ki je njihov glavni odjemalec.

Tudi letos je bil praznik sv. Barbare v trboveljski dolini kaj slovesno proslavljen. Zgodaj zjutraj so se zbrali rudarji na svojih obratih, kjer so jim izplačali tako zvani »Barbarageld«. Nato so odšli na zapadni obrat, kjer je bilo določeno zbirališče. Bila je tu tudi četa rudarjev v starih, zgodovinskih uniformah. Ob 9. uri je prikorakala delavska godba, nakar so vsi skupaj odšli pred glavno pisarno. Tu jih je pričakoval ravnatelj g. inž. Loskot s celokupnim pisarniškim in tehničnim osebjem. Tu so tudi sprejeli rudarji staro rudarsko zastavo. Godba je zaigrala »Rudarsko himno« in pevci »Zarje« so zapeli »Pesem delu«. Nato se je razvil ogromen spreved, kakršnega ne pomni Trbovlje že več let. Par tisoč rudarjev je korakalo po taktu godbe v cerkev, kjer se je vršila svečana služba božja za srečo rudarjev.

Solze so stopile človeku v oči, če je pogledal vso to ogromno armado, do kosti izmозganih in izmučenih ljudi, ki morajo težko garati. Nehote uhajajo misli: »Koliko jih je! Toda, kaj bo z mlado generacijo? Kje bo dobila zaposlenje?«

Po službi božji so se rudarji z godbo na čelu zopet vrnili pred pisarno

rudniškega ravnateljstva in shranili staro, častljivo zastavo. Obrazi rudarjev so bili sedaj na videz jasnejši, ker so si gotovo izprosili srečo od sv. Barbare. Delavska godba je zaigrala za zaključek še enkrat »Rudarsko himno«, nakar so se množice počasi razšle.

Rudarji! Želimo, da bi vam sv. Barbara izprosila od Boga vse želje, za katere ste jo prosili!

Srečno!

A Š I V A N, mešč. šola, Novo mesto:

NA OPLENAC!

Po delu plačilo; tako se glasi slovenski pregovor. Ta pregovor je v veselje »Škrjanček«, z lovorikami ovenčanemu zboru.

„Škrjanček“.

Kdo ni slišal o tekmi vseh pevskih zborov na meščanskih šolah, ki se je vršila v Ljubljani? »Slavček«, mladinski pevski zbor v Trbovljah je dobil prvo nagrado. Izven kraljevine je že prednašal našo lepo slovensko pesem. »Škrjanček«, komaj par let star, zadnji je prišel v okvir drugih zborov, pa že ima drugo nagrado. Povpraševali so se starejši zbori, češ, ali je to mogoče? Saj je vendar najmlajši in je zadnji prišel in že je vzdignil glavico in odprl kljunček ter zapel slovenskemu narodu pesem, ki jo je vzljubil. Krila so ga že ponesla po vsej slovenski zemlji, povsod je bil ovenčan z lovorikami.

Oplenac! To je zadnji cilj »Škrjančka«. Voditelj tega zbora je zasedel mesto ravnatelja na novo ustanovljeni meščanski šoli v Črnomlju. Še bo žel »Škrjančku« uspehe, saj ga voditelj še ni zapustil. Vsako soboto se pripelje z vlakom v Novo mesto, ga tam uči in ga pripravlja, da pohiti tudi med brate Srbe in Hrvate in tam pokaže našo lepo pesem. Zadnja pesem pa naj bi zadonela na grobu našega pokojnega kralja, ko bo položil venec mladih sre »Škrjančkov«, katera bodo pela uspravanko nikoli pozabljenemu očetu, kralju Aleksandru I. Zedinitelju.

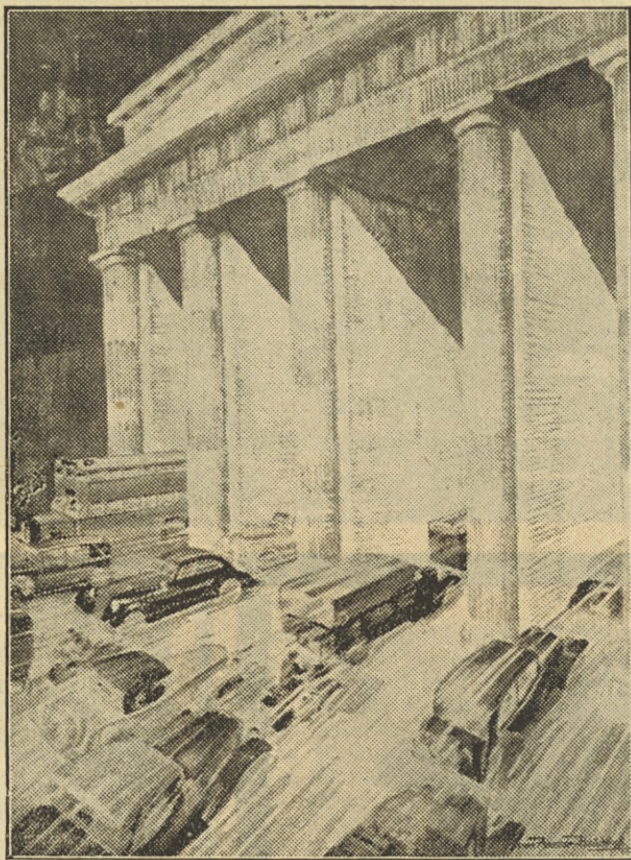
PETDESET LET AVTOMOBILA

Letos, dne 15. februarja so otvorili v Berlinu mednarodno razstavo avtomobilov in motornih koles. Razstava ima svoj poseben pomen: dne 29. januarja 1886. leta je bil izumitelj Benzu patentiran prvi avtomobil. In ta prvi »samodrž« je letos tudi razstavljen, čisto zase in na posebno slavnostnem prostoru.

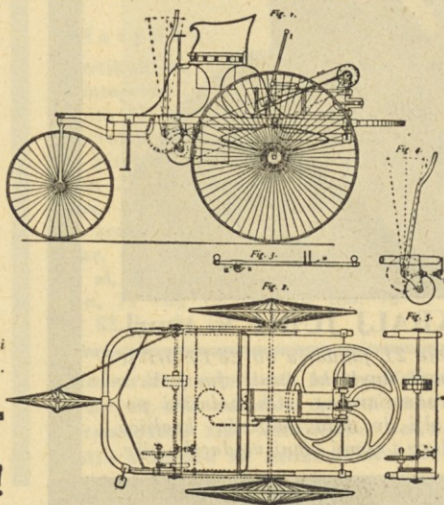
Kakor često v izumih, tako sta tudi v tem pogledu uspela dva izumitelja ob enem, a popolnoma nezavisna drug od drugega. Prvi je bil Daimler, ki so mu že leta 1883. patentirali prvi eksplozijski motor. Dne 29. avgusta 1885. leta pa je dobil patent na prvo uporabno motorno kolo.

In prav v istem času je dovršil Karel Benz v Mannheimu prvi uporabni avtomobil. Že mnogo let prej je poizkušal in preizkušal svoje novo vozilo doma na dvorišču. A že leta 1876. je dirkal na javni državni cesti pri Mannheimu. Ko je še izboljšal to in ono, je priglasi za svoj izum patent, ki mu je bil izdan gori navedenega dne pred 50 leti. To je rojstni dan, patentna listina pa krstni list za izum, ki je v razmeroma kratki dobi temeljito izpremenil osebnosti in tovarni promet in ki ga še izpreminja. Kolika razlika je v prometu pred 50 leti in današnjem brzenju in rekorderstvu! In kolika razlika je tudi med prvim vozilom izumitelja Benza in najnovejšo limuzino!

Risba prvega Benzovega avtomobila na patentni listini nemškega patentnega urada iz l. 1886, pod štev. 37.435.

Vhod v mednarodno razstavo avtomobilov v Berlinu 1936. l.

ŠIRITE „RAZORE“!

**Truplo
kralja Ju-
rija V. po-
loženo na
mrtvaški
oder.**

*V Westminster-
sterski dvo-
rani pri Lon-
donu je bilo
položeno na
mrtvaški o-
der truplo
kralja Jurija
V. Na krsti
leži kraljeva
krona, okra-
šena s 500
dijamanti.*

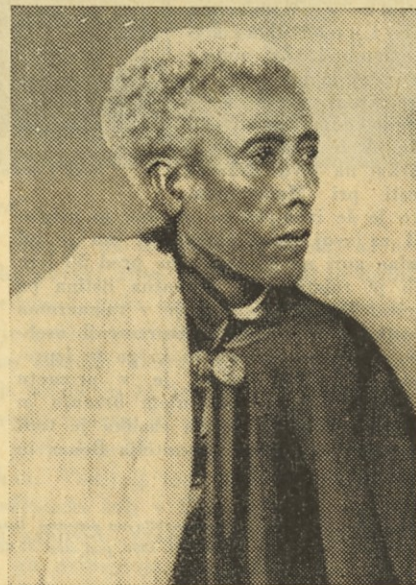

KRALJ JURIJ V. umrl.

Dne 21. januarja ob 23.15. uri je umrl angleški kralj Jurij V. v gradu Sarding. Ob bolniški postelji je bila navzoča kraljica Mary z vsemi člani vladarske hiše.

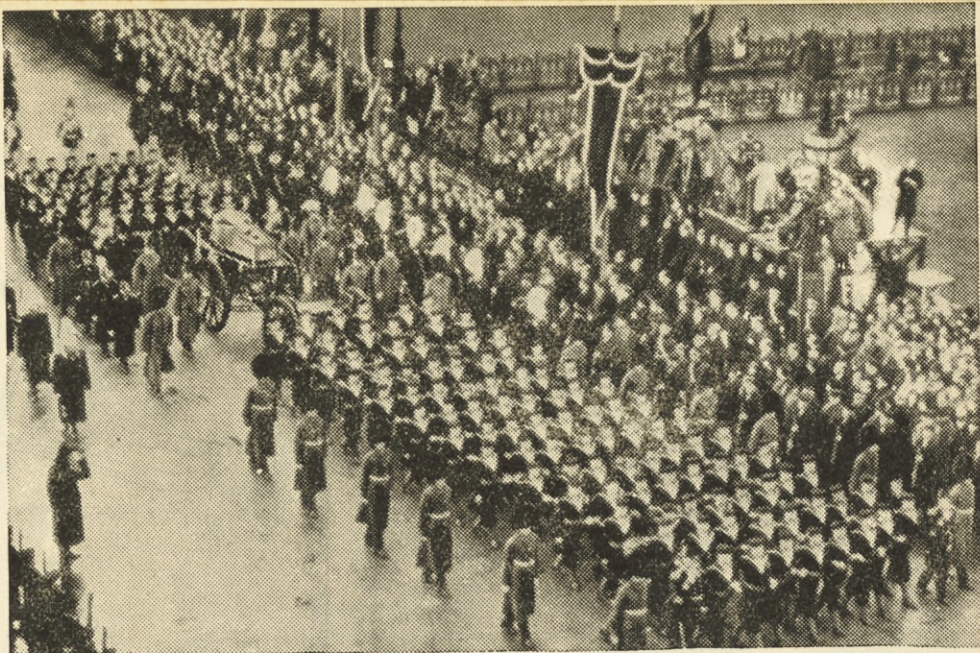
**Vrhovni poveljnik južne abe-
sinske armade**

DEDJASMAČ BALČA

Cesar Negus je postavil guvernerja iz Sidamo, Dedjasmač Balča za poveljnika južne abesinske armade.

Lafeto s
telesnimi o-
stanki kralja
Jurija V.
vleče 142
mož vojne
mornarice.
Zakrsto sto-
pa 5 kralje-
vih žalnih
gostov z no-
vim kraljem
Edvardom.

Zadnja pot angleškega kralja Jurija V.

Novi kralj Edvard VIII.

je prvi neoženjeni kralj Anglije od časa Jurija III., ki je postal kralj v 22. letu starosti leta 1876, in se šele čez nekaj let poročil s hčerko nemškega vojvode Mecklenburg-Strelitz, princeso Charlotta Sofijo. Novi kralj je star 41 let. Sedaj se je po 100 letih prvič zgodilo, da v angleški kraljevski rodbini ni nobenega člana, ki bi imel pravico do naslova princa Waleskega.

KRIŽANKA „RAZORI“

Vodoravno:

1 administracija, 13 Iztok, 17 on, 19 Por, 22 Ra, 23 Zadar, 24 Kitajska, 26 gramatika, 30 Dara, 31 ovi, 32 dar, 33 oliva, 34 otok, 35 Izida, 37 ako, 38 talas, 39 Amerika, 41 kor, 42 gad, 45 ura, 46 in, 47 Oka, 48 lan, 49 ro, 50 rum, 51 in, 52 as, 53 Razori, 58 klecati, 63 voda, 66 hoje, 68 ti, 70 rdjav, 72 Erika, 73 pila, 74 il, 75 ar, 76 ir, 77 tiara, 79 oda, 81 Jordan, 83 Niger, 85 očka, 86 Ilka, 87 lar, 88 Argo, 89 Azov, 90 rt, 91 an.

Navpično:

1 artikulirati, 2 da, 3 iz, 4 nada, 5 Ida, 6 Sarajevo, 7 trak, 8 ako, 9 civilizacija, 10 iti, 11 ja, 12 ajda, 13 ikra, 14 za, 15 oglavnica, 16 Krim, 17 Omar, 18 na, 91 Pitagora, 20 oko, 21 rak, 25 Salomon, 27 Ave, 28 tok, 29 tiran, 36 Zorana, 40 ironija, 43 akustika, 44 dam, 54 zrak, 55 Odra, 56 rja, 57 i-a, 59 Lear, 60 er, 61 ako, 62 tara, 63 vino, 64 ol, 65 Dana, 66 hlev, 67 Erot, 69 Iran, 71 vol, 73 Pag, 74 Igo, 78 il, 80 da, 82 dr., 84 iz.

Ministrstvo prosvete je z odlokom P. br. 19.462 od dne 30. VI. 1934. l. priporočilo list »Razori« za vse nižje srednje in meščanske šole!

VERIŽNICA

(Priobčil M. K.)

1 2 3 4 5 6 7 8 9

E I I K L M O O R R T T

Razvrsti točke tako, da bodo dale naslednje besede: 1—2 števniki, 3—4 geom. pojem, 1—4 geom. lik, 5—7 ime tur. generala (†), 3—7 ris. orodje, 8—9 vrsta zemlje, 6—9 priprava za merjenje.

PREMIKALNICI

(Peter Dobrajc, mešč. šola, Vič.)

I. JUGOSLAVIJA

BULGARIJA

ČEŠKOSLOVAŠKA

POKLJUKA

BEOGRAD

RUSIJA

NIŠ

Po sredi ime, ki ga poznajo čitatelji „Razorov“!

II. (Priobčil M. K.)

ŽIRAF

JAGUAR

LABERDAN

KAJMAN

MEDVED

KOPRIVAR

KRAGULJ

ENODNEVNICA

POLENOVKA

JAZBEC

TAŠČICA

Premikaj imena teh živali tako na desno ozir. levo, da dobiš v eni navpični vrsti naslova dveh spisov, ki jih je sestavil slov. prirodo pisec, v drugi vrsti pa njega ime.

SPREMINJALKA

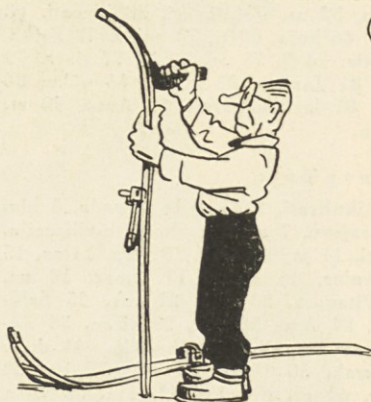
(Priobčil M. K.)

1.	2.
DVA	ONA
GINA	BRALEC
ANA	ROK
BRAT	ŽETI
TINCA	SI
VAJA	SIN
RJAV	ANDI

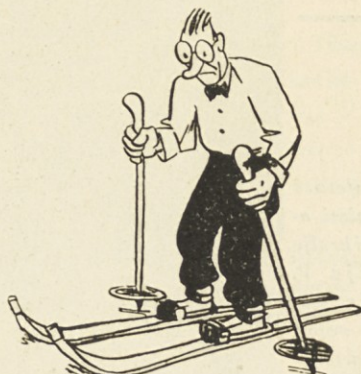
Združi črke besed pod 1 in 2 (v vodoravni smeri) tako, da dobiš v vsaki vodoravni vrsti ime jugoslovenske reke. Tretje črke novih besed (od zgoraj navzdol) ti dajo zopet ime jugoslovenske reke.

navzdol) ti dajo zopet ime jugoslovenske reke.

SMUK NA VSAK NAČIN!

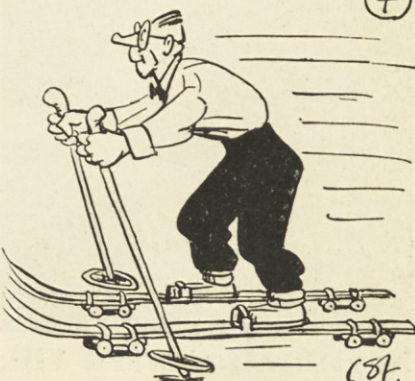
Jaka smuk mora na smuko ...

Brez snega ni smuke ...

Jaka pa mora na smuko ...

Smuka tako ali tako!

„Razori“ izhajajo desetkrat na leto v šolskih mesecih in veljajo na leto 30.— Din, za pol leta 15.— Din, za četrt leta 7.50 Din. Posamezna številka stane 3.— Din. — List izdaja »Udruženje jugoslovenskega učiteljstva meščanskih šol, sekcija za Dravsko banovino v Ljubljani«, zanjo odgovarja Maks Hočevar, ravnatelj meščanske šole v Ljubljani. — Urednik Tone Gaspari, ravnatelj meščanske šole v Rakeku. — Za uredništvo odgovoren Drago Humek, ravnatelj meščanske šole v Mariboru. — Vse dopise pošiljajte na naslov: Uredništvo »RAZOROV«, Rakek. — Za Mariborsko tiskarno odgovarja Stanko Detela, ravnatelj v Mariboru.